

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC

31 dekabr 2018-ci il tarixinə

**Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
uyğun Maliyyə Hesabatları
və Müstəqil Auditorun Hesabatı**

Mündəricat

Müstəqil Auditorun Hesabatı

Maliyyə hesabatları

Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat.....	1
Mənfəət və ya Zərər və sair Məcmu Gəlir haqqında Hesabat.....	2
Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat.....	3
Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat	4

Maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

1	Giriş.....	5
2	Bankın əməliyyat mühiti	5
3	Əsas uçot siyasəti	6
4	Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr	14
5	Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi	15
6	Yeni uçot qaydaları	18
7	Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	20
8	Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər.....	21
9	Müştərilərə verilmiş kreditlər.....	22
10	ARMB tərəfindən buraxılmış notlar və digər təşkilatların istiqrazları	31
11	Əmlak və avadanlıqlar.....	32
12	Qeyri-maddi aktivlər	33
13	Mənfəət vergisi.....	34
14	Sair aktivlər və öhdəliklər	35
15	Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	36
16	Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	36
17	Nizamnamə kapitalı.....	37
18	Təəhhüdlər və Şerti Öhdəliklər.....	37
19	Xalis haqq və komissiya gəlirləri	39
20	İşçi heyəti üzrə xərclər.....	39
21	Ümumi və inzibati xərclər.....	40
22	Risklərin idarə olunması.....	40
23	Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri.....	50
24	Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatların açıqlanması	52
25	Kapitalın adekvatlığı.....	53
26	1 yanvar 2018-ci il tarixindən əvvəlki dövrlərə tətbiq edilən uçot siyasəti	54

Müstəqil Auditorun Hesabatı

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC-nin Səhmdarlarına və İdarə Heyətinə:

Rəy

Bizim fikrimizcə, hazırkı maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından “Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC-nin (“Bank”) 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına (BMHS) uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Auditin predmeti

Bankın maliyyə hesabatları aşağıdakılardan ibarətdir:

- 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat; və
- əsas uçot siyasəti və digər izahedici məlumatlar da daxil olmaqla, maliyyə hesabatları üzrə qeydlər.

Rəy üçün əsaslar

Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyət rəyimizin “Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti” bölməsində əks etdirilir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Müstəqillik

Biz Mühəsiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühəsiblərin Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq Bankdan asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk. Biz Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq, etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də fırıldaqçılıq və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sistemində görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Bankı ləğv etmək və ya fəaliyyətini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, Bankın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fəaliyyətin fasiləsizliyinə dair məlumatların açıqlanmasına və fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Bankın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz bütövlükdə maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizin daxil olduğu auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq auditin aparılması zamanı mövcud olan bütün əhəmiyyətli təhriflərin həmişə aşkar olunacağına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yarana bilər və fərdi və ya məcmu olaraq istifadəçilərin maliyyə hesabatları əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmək ehtimalı olduğu halda əhəmiyyətli hesab edilir.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılan auditin bir hissəsi olaraq, biz audit zamanı peşəkar mühakimə tətbiq edirik və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması riskini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə qarşı audit prosedurlarını hazırlayır və həyata keçirir və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən daha yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə halları daxil ola bilər.
- Bankın daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlamaq üçün daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, habelə uçot təxminləri və müvafiq açıqlamaların münasibliyini qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutları əsasında Bankın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisə və şəraitlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına dair qənaətə gəlirik. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gəldikdə, auditor rəyimizdə maliyyə hesabatlarındakı müvafiq məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməli və ya belə məlumatların açıqlanması yetərli olmadıqda, rəyimizdə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinədək əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və şəraitlər Bankın fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər.
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin maliyyə hesabatlarında düzgün təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və müddəti, habelə əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarət sistemində aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat veririk.

PricewaterhouseCoopers Audit Azerbaijan LLC

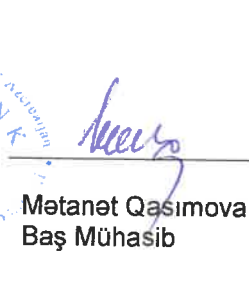
10 may 2019-cu il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

	Qeyd	31 dekabr 2018	31 dekabr 2017
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	163,432	263,695
Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı tərəfindən buraxılmış notlar və digər təşkilatların istiqrazları	10	45,226	32,678
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	8	62,030	2,380
Müştərilərə verilmiş kreditlər	9	144,831	118,554
Əmlak və avadanlıqlar	11	4,573	5,210
Qeyri-maddi aktivlər	12	7,940	7,952
Sair aktivlər	14	7,793	7,993
CƏMI AKTİVLƏR		435,825	438,462
ÖHDƏLİKLƏR			
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	15	7,270	4,317
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	16	335,050	343,137
Cari mənfəət vergisi öhdəliyi		113	1,708
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliyi	13	2,145	2,370
Sair öhdəliklər	14	6,093	5,931
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR		350,671	357,463
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı	17	55,381	55,381
Bölüşdürülməmiş mənfəət		29,773	25,618
CƏMI KAPİTAL		85,154	80,999
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		435,825	438,462

10 may 2019-cu il tarixində Bankın İdarə Heyəti adından təsdiqlənmiş və imzlanmışdır:

Cenk Yüksel
 İdarə Heyətinin Sədri / Baş
 Direktor

Mətanət Qasıмова
 Baş Mühəsib

Ramin Səfərov
 Maliyyə Hesabatları
 Departamentinin Müdiri

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat
(min Azərbaycan manatı ilə)

	Qeyd	2018	2017
Faiz gəlirləri			
Müştərilərə verilmiş kreditlər		25,689	24,510
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		5,245	2,600
Investisiya qiymətli kağızları		3,775	1,664
Faiz xərcləri			
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər		(4,767)	(6,631)
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər		(126)	(1,362)
Xalis faiz gəlirləri		29,816	20,781
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat		(7,738)	(875)
Kredit zərərləri üzrə ehtiyatın yaradılmasından sonra xalis faiz gəlirləri		22,078	19,906
Xalis haqq və komissiya gəlirləri	19	5,241	5,619
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə zərər çıxılmaqla gəlir		4,984	11,668
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis zərər		(62)	(724)
Sair gəlirlər		52	73
Qeyri-faiz gəliri		10,215	16,636
İşçil heyəti üzrə xərclər	20	(9,787)	(11,840)
Ümumi və inzibati xərclər	21	(10,317)	(11,018)
Köhnəlmə və amortizasiya xərcləri	11,12	(4,068)	(4,827)
Digər dəyərsizləşmə və ehtiyatlar		(46)	(7)
Qeyri-faiz xərcləri		(24,218)	(27,692)
Vergidən əvvəlki mənfəət		8,075	8,850
Mənfəət vergisi xərci	13	(2,121)	(1,257)
İL ÜZRƏ MƏNFƏƏT		5,954	7,593
İl üzrə sair məcmu gəlir		5,954	7,593
İL ÜZRƏ CƏMI MƏCMU GƏLİR		5,954	7,593

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat
(min Azərbaycan manatı ilə)

	Nizamnamə kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi
1 yanvar 2017-ci il tarixinə qalıq	46,811	18,025	64,836
II üzrə mənfəət	-	7,593	7,593
II üzrə cəmi məcmu gəlir	-	7,593	7,593
Səhm emissiyası	8,570	-	8,570
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq	55,381	25,618	80,999
BMHS 9-a keçid: - gözlənilən kredit zərərlərinin yenidən ölçülməsi, vergi çıxılmaqla	-	(1,799)	(1,799)
1 yanvar 2018-ci il tarixinə düzəlişdən sonrakı qalıq	55,381	23,819	79,200
II üzrə mənfəət	-	5,954	5,954
II üzrə cəmi məcmu gəlir	-	5,954	5,954
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq	55,381	29,773	85,154

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat
(min Azərbaycan manatı ilə)

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>Qeyd</i>	2018	2017
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faizlər		27,887	28,814
Ödənilmiş faizlər		(5,822)	(8,197)
Alınmış haqq və komissiyalar		10,931	11,271
Ödənilmiş haqq və komissiyalar		(5,653)	(5,577)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə zərər çıxılmaqla reallaşdırılmış gəlir		4,984	11,668
Alınmış sair gəlirlər		52	66
İşçilər üzrə ödənilmiş xərclər		(10,339)	(11,531)
Ödənilmiş sair əməliyyat xərcləri		(10,296)	(10,375)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
		11,744	16,139
<i>Əməliyyat aktivlərində xalis (artım)/azalma:</i>			
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		(58,318)	28,375
Müştərilərə verilmiş kreditlər		(30,840)	65,566
Sair aktivlər		200	(1,658)
<i>Əməliyyat öhdəliklərində xalis artım/(azalma):</i>			
ARMB-yə ödəniləcək vəsaitlər		–	(20,000)
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər		2,953	(46,919)
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər		(7,158)	27,794
Sair öhdəliklər		644	141
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə (istifadə edilən)/daxil olan xalis pul vəsaitləri			
		(80,775)	69,438
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(3,916)	(231)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə (istifadə edilən)/daxil olan xalis pul vəsaitləri			
		(84,691)	69,207
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
İstiqrazların (alınması)/satılması		(10,210)	2,587
Əmlak və avadanlıqların alınması	11	(1,066)	(1,544)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	12	(2,366)	(1,873)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri			
		(13,642)	(830)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Adi səhmlərin emissiyası	17	–	8,570
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri			
		–	8,570
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		(62)	(606)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis (azalma)/artım			
		(98,395)	76,341
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri			
		296,313	219,972
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri			
	7, 10	197,918	296,313

Bankın uçot siyasətinə uyğun olaraq pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri 34,486 AZN (2017: 32,618 AZN) məbləğində Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı tərəfindən buraxılmış notlardan ibarətdir.

1 Giriş

Hazırkı maliyyə hesabatları 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üçün Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq "Yapi Kredi Bank" QSC ("Bank") üçün hazırlanmışdır.

Yapi Kredi Bank Azərbaycan ("Yapi Kredi Bank") Azərbaycan Respublikasında təsis olunub və bu ölkədə fəaliyyət göstərir. Yapi Kredi Bank Azərbaycan məhdud məsuliyyətli qapalı səhmdar cəmiyyətdir və Azərbaycanın normativ-hüquqi aktlarına uyğun olaraq qurulmuşdur.

Əsas fəaliyyət. Yapi Kredi Bankın əsas fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasında kommersiya və pərakəndə bank əməliyyatlarının həyata keçirilməsidir. Yapi Kredi Bank Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının ("ARMB") 11 yanvar 2000-ci ildə verdiyi 243 qeydiyyat nömrəli tam bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir. Yapi Kredi Bank Azərbaycan Respublikasının 29 dekabr 2006-cı il tarixli "Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Qanununda nəzərdə tutulan əmanətlərin sığortalanması üzrə dövlət proqramında iştirak edir. Əmanətlərin Sığortalanması Fondu fiziki şəxslərin AZN üçün illik kredit faizi 15%-i, xarici valyutalar üçün isə 3%-i keçməyən əmanətlərinin tam qaytarılmasına zəmanət verir.

Bankın hüquqi və faktiki ünvanı. Bankın hüquqi və faktiki ünvanı aşağıdakı kimidir: Azərbaycan Respublikası, Bakı, AZ1078, Cəlil Məmmədquluzadə küçəsi, 73G.

Bankın Azərbaycan Respublikasında 7 filialı (2017: 7 filial) və 1 müştəri xidmətləri şöbəsi (2017: 1 müştəri xidmətləri şöbəsi) fəaliyyət göstərir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın 257 nəfər işçisi vardır (2017: 289 nəfər).

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə Bankın səhmdar strukturunda səhmdarların payları aşağıdakı kimi olmuşdur:

Səhmdarlar	%
Yapi ve Kredi Bankası A.Ş.	99.8
YK Yatırım Menkul Değerler A.Ş.	0.1
YK Lease A.Ş.	0.1
Cəmi	100.0

Türkiyədə təsis edilmiş "Yapi ve Kredi Bankası A.Ş." ("YKB") Bankın əsas baş müəssisəsidir. YKB-nin səhmləri 1987-ci ildən etibarən İstanbul Fond Birjasında ("İFB") ticarət edilir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə YKB-nin səhmlərinin 18.20%-i birjalarda açıq şəkildə ticarət edilmişdir (31 dekabr 2017: 18.20%). Qalan 81.80% Koç Finansal Hizmetler A.Ş. ("KFS") şirkətinin mülkiyyətindədir. KFS şirkətinin əsas səhmdarları "UniCredito Italiano SPA" və "Koç Holding" şirkətləridir və hər birinin mülkiyyət payı 50% təşkil edir.

2 Bankın əməliyyat mühiti

Azərbaycan iqtisadiyyatında inkişaf etməkdə olan bazarlara xas müəyyən xüsusiyyətlər müşahidə edilir. Azərbaycan iqtisadiyyatının mövcud və gələcək inkişafı və sabitliyi hökumətin həyata keçirdiyi iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərin effektivliyindən, eləcə də xam neftin qiymətlərindən və Azərbaycan manatının sabitliyindən əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır.

Neft qiymətlərindəki azalmanın nəticəsi olaraq 2015-ci ildə milli valyutanın əsas xarici valyutalara qarşı devalvasiyasından sonra əməliyyat mühiti son dərəcə qeyri-müəyyən qalmışdır.

Hökumət uzunmüddətli iqtisadi sabitliyi və dayanıqlığı təmin etmək üçün islahatları sürətləndirmişdir. Belə ki, 2018-ci il ərzində hökumət sərt pul siyasətini davam etdirmiş və Azərbaycan manatının mövqeyinin sabitləşdirilməsinə yönəldilmiş xarici valyuta ehtiyatları ayırmışdır.

2019-cu ilin yanvar ayında "Fitch" beynəlxalq reyting agentliyi Azərbaycanın suveren kredit reytingini "BB+" səviyyəsində saxlayıb. Eyni zamanda, agentlik Azərbaycanın uzunmüddətli suveren kredit reytingini xarici və milli valyutada "BB+/B" səviyyəsində təsdiqləyib. Agentlik Azərbaycanın iqtisadi artımının orta səviyyədə bərpə olunacağını, lakin hələ də neft sənayesi tendensiyalarından və dövlət investisiyalarından asılı olacağını proqnozlaşdırır.

Bankın rəhbərliyi mövcud iqtisadi mühitdə baş verən prosesləri müşahidə edir və Bankın yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin dayanıqlığını və inkişafını təmin etmək üçün qabaqlayıcı tədbirlər görür. Buna baxmayaraq, mövcud iqtisadi vəziyyətin gələcək təsirini qabaqcadan proqnozlaşdırmaq nisbətən müəkkəb olduğuna görə rəhbərliyin iqtisadi mühitlə bağlı cari proqnozları və təxminləri faktiki nəticələrdən fərqli ola bilər.

3 Əsas uçot siyasəti

Maliyyə hesabatlarının tərtibatının əsasları. Hazırkı maliyyə hesabatları maliyyə alətlərini ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanımaqla, əmlak və avadanlıqları yenidən qiymətləndirməklə, eləcə də maliyyə alətlərini ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan ("FVTPL") və ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan kateqoriyalara təsnifləşdirməklə, ilkin dəyər metoduna əsasən hazırlanmışdır. Hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot siyasətləri aşağıda göstərilir. 1 yanvar 2018-ci il tarixindən BMHS 9 və BMHS 15-ə keçidlə əlaqədar uçot siyasətində baş verən dəyişikliklərdən başqa, həmin uçot siyasəti başqa cür göstərilmədiyi hallarda, təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir (Qeyd 5 və Qeyd 26-ya baxın).

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktiv satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərək ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır.

Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərin miqdarına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövryyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqələrin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analoji əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssisələrin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləndiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yeni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yeni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmır (yeni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqədardır. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş dəyər (AC) əsas məbləğ üzrə ödənişlərin çıxılmasından və hesablanmış faizlərin əlavə edilməsindən, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatın çıxılmasından sonra maliyyə alətinin ilkin tanınma zamanı qeydə alınan dəyəridir. Hesablanmış faizlərə ilkin tanınma zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə ödənilməli məbləğ üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (o cümlədən təqdim olunma zamanı təxirə salınmış komissiyalar, eger varsa) ayrıca göstərilmir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərində əks olunur.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi gələcək pul ödənişləri və ya daxilolmalarını (kreditlər üzrə gələcək zərərler istisna olmaqla) maliyyə alətinin fəaliyyət müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin ümumi balans dəyərinə diskontlaşdırılan dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə diskont etmək üçün istifadə edilir. Belə mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır. Bütün digər maliyyə alətləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə təsdiqlənir. İlkin tanınma zamanı gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Əməliyyat qiyməti eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər müşahidə oluna bilən cari bazar əməliyyatları və ya əsas məlumat kimi yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatlarını istifadə edən qiymətləndirmə modeli ilə təsdiqlənir. İlkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən maliyyə aktivləri və ədalətli dəyərin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid edilən ("FVOCI") borc alətlərinə investisiyalar üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat tanınır və bu da aktivin ilkin tanınmasından dərhal sonra zərərin tanınması ilə nəticələnir.

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları ("standart şərtlər" əsasında alış və satışlar), Bankın maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar Bankın həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduğu halda tanınır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: qiymətləndirmə kateqoriyaları. Bank maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalarda təsnifləşdirir: FVTPL, FVOCI və AC. Borc maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə ölçülməsi: (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Bankın biznes modelindən və (ii) aktiv üzrə pul axınlarının xüsusiyyətindən asılıdır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: biznes model. Biznes model Bankın pul axınları əldə etməsi məqsədilə portfelin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir və Bankın məqsədinin: (i) aktivlərdən yalnız müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi üçün aktivin saxlanması") və ya (ii) müqavilədə nəzərdə tutulan və aktivlərin satışından yaranan nağd pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanması") olub-olmadığını müəyyən edir. (i) və (ii) bəndlər tətbiq edilmədikdə, maliyyə aktivləri "digər" biznes modellərə aid edilir və FVTPL kateqoriyasında ölçülür.

Biznes model qiymətləndirmə tarixində mövcud olan portfel üzrə müəyyən edilmiş məqsədlərə nail olmaq üçün Bankın həyata keçirməyi planlaşdırdığı fəaliyyətə dair bütün müvafiq sübutlar əsasında aktivlər qrupu (portfel səviyyəsində) üçün müəyyən edilir. Biznes modelin müəyyən edilməsi zamanı Bankın nəzərə aldığı amillərə portfelin məqsədi və tərkibi, müvafiq aktivlər üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi ilə bağlı keçmiş təcrübə, risklərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi üzrə yanaşmalar və aktivlər üzrə gəlirliliyin qiymətləndirilməsi üsulları daxildir. Bankın öz maliyyə aktivləri üçün biznes modellərin müəyyən edilməsi zamanı istifadə etdiyi əsas mülahizələr Qeyd 4-də göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: nağd pul axınlarının xüsusiyyətləri. Biznes model müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi və ya müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanılmasını nəzərdə tutduqda, Bank nağd pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını qiymətləndirir (SPPI təhlili). Belə bir qiymətləndirmə apararkən Bank müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əsas kredit razılaşmasının şərtlərinə uyğun olub-olmadığını, yeni faizlərə yalnız kredit riski üzrə ödənişlərin daxil olmasını, pulun zaman dəyərini, əsas kredit razılaşmasının digər risklərini və mənfəət marjasını nəzərə alır.

Müqavilə şərtləri əsas kredit sazişinin şərtlərinə uyğun olmayan riskə və ya dəyişkenliyə məruz qalmanı nəzərdə tutduqda, müvafiq maliyyə aktivləri FVTPL kateqoriyasında təsnifləşdirilir və qiymətləndirilir. SPPI təhlili aktivin ilkin tanınması zamanı həyata keçirilir və sonradan yenidən qiymətləndirilmir. Bankın öz maliyyə aktivləri üçün SPPI təhlili həyata keçirdiyi zaman istifadə etdiyi əsas mülahizələr Qeyd 4-də göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi. Maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes model tam dəyişdirildikdə, bütün maliyyə alətləri yenidən təsnifləşdirilir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada - biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir. Bank cari və müqayisəli dövr ərzində öz biznes modelini dəyişdirməmiş və maliyyə aktivlərini yenidən təsnifləşdirməmişdir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Maliyyə aktivlərinin dəyersizləşməsi: gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat. Bank proqnozlar əsasında amortizasiya olunmuş dəyərle və FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirilmiş borc alətləri, eləcə də kredit öhdəlikləri və maliyyə zamanəti müqavilələrindən yaranan risklər üzrə gözlənilən kredit zərərlərini (ECL) qiymətləndirir. Bank hər bir hesabat tarixində gözlənilən kredit zərərlərini qiymətləndirir və kredit zərərləri üzrə ehtiyatı tanıyır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyəri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat.

Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən borc alətləri gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir. Kredit öhdəlikləri və maliyyə zamanətləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda öhdəliyin tərkibində ayrıca ehtiyat tanınır. FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirilən borc alətlərinin amortizasiya olunmuş dəyərində dəyişikliklər gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat çıxılmaqla mənfəət və ya zərərdə tanınır. Balans dəyərindəki digər dəyişikliklər sair məcmu gəlirlərdə FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirilən borc alətləri üzrə "zərər çıxılmaqla gəlir" kimi tanınır.

Bank maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanaraq üç mərhələli dəyersizləşmə modeli tətbiq edir. İlkin tanınma zamanı dəyersizləşməmiş maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə təsnifləşdirilir. 1-ci Mərhələdə maliyyə aktivləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri növbəti 12 ay ərzində və ya müqavilədə nəzərdə tutulan ödəniş tarixinə qədər (12 ay bitənə qədər) baş verə bilən defolt hadisələri nəticəsində yaranmış bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri ("12 aylıq gözlənilən kredit zərəri") məbləğində qiymətləndirilir. Bank ilkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın ("SICR") baş verdiyini müəyyən edərsə, aktiv 2-ci Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında, yeni müqavilədə göstərilən ödəmə tarixinə qədər, lakin gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişləri nəzərə almaqla ("bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri") qiymətləndirilir. Kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın baş verməsinin Bank tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası Qeyd 22-də təqdim edilir. Bank maliyyə aktivinin dəyersizləşməsini müəyyən edərsə aktiv 3-cü Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri kimi qiymətləndirilir. Dəyersizləşmiş aktivlərin və defolt hadisəsinin Bank tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası Qeyd 22-də izah edilir.

Kredit və istifadə olunmamış kredit xəttindən ibarət olan kredit kartları kimi müəyyən maliyyə alətləri üzrə istisna olaraq kredit zərərləri Bankın kredit riskinə məruz qaldığı müddət, yeni belə kredit zərərlərinin kredit riskinin idarə edilməsi tədbirləri vasitəsilə azaldılmasına qədər olan dövr ərzində (bu dövr kredit müqaviləsinin maksimum müddətindən artıq olsa belə) qiymətləndirilir. Bu, kreditin ödənilməsinin tələb edilməsi və istifadə olunmamış kredit xəttinin ləğv edilməsinə görə kredit zərərinə məruz qalan məbləğin müqavilədə nəzərdə tutulan bildiriş müddəti ilə məhdudlaşmaması ilə əlaqədardır.

Maliyyə aktivlərinin silinməsi. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Bankın bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Bank belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Aktivlərin silinməsi tanınmanın dayandırılmasını əks etdirir. Bank müqaviləyə əsasən ödənilməli məbləğləri bərpa etməyə cəhd etdikdə, lakin həmin məbləğlərin bərpası ilə bağlı əsaslandırılmış gözləntiləri olmadıqda, barəsində hələ də məcburi bərpa tədbirləri görülən maliyyə aktivlərini silə bilər.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması. Bank aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Bank maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Qarşı tərəf satışa məhdudiyyətlər qoymadan aktiv tam olaraq əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq imkanına malik olmadıqda nəzarəti özündə saxlayır.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası. Bank bəzən maliyyə aktivləri üzrə müqavilə şərtlərinə yenidən baxır və ya onları dəyişdirir. Bu zaman Bank aşağıdakı amilləri nəzərə alaraq, müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyasının əhəmiyyətli olduğunu qiymətləndirir: aktivin risk profilinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən hər hansı yeni müqavilə şərtləri (məsələn, mənfəətdə pay və ya kapital üzrə gəlirlilik), faiz dərəcəsidəki əhəmiyyətli dəyişikliklər, valyutada dəyişikliklər, aktivlə bağlı kredit riskinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən yeni və ya əlavə kredit təminatının yaranması və ya borcalanın maliyyə çətinliyi olduqda kreditin müddətinin əhəmiyyətli dərəcədə artırılması.

Yeni şərtlər əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndikdə əvvəlki aktiv üzrə pul axınlarını əldə etmək hüququ başa çatdığına görə Bank əvvəlki maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır və yeni aktivə ədalətli dəyər təyin edir. Müqavilə şərtlərinə yenidən baxılması tarixi növbəti dəyərsizləşmənin hesablanması, o cümlədən kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması faktının müəyyən edilməsi üçün ilkin tanınma tarixi hesab edilir. Bundan əlavə, Bank yeni kreditin və ya borc alətinin SPPI meyarına uyğunluğunu qiymətləndirir. Tanınması dayandırılmış ilkin aktivin balans dəyəri ilə əhəmiyyətli dərəcədə modifikasiya edilmiş yeni aktivin ədalətli dəyəri arasındakı hər hansı fərq (fərqi mahiyyəti səhmdarlarla həyata keçirilən kapital əməliyyatına aid edilmədiyi təqdirdə) mənfəət və ya zərər təyin edilir.

Müqavilə şərtlərinə qarşı tərəfin maliyyə çətinlikləri və əvvəlcədən razılaşdırılmış ödənişləri həyata keçirə bilməməsi səbəbindən yenidən baxılırsa, Bank aktiv üzrə risklərin və faydaların müqavilə şərtlərinin dəyişdirilməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndiyini müəyyən etmək üçün aktivlər üzrə ilkin və düzəliş edilmiş gözlənilən nağd pul axınlarını müqayisə edir. Risklər və faydalar dəyişmədikdə, modifikasiya edilmiş aktiv ilkin aktivdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənmir və bu modifikasiya tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır. Bank modifikasiya edilmiş müqavilə üzrə pul axınlarını ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırmaqla, ümumi balans dəyərini yenidən hesablayır və modifikasiya nəticəsində yaranan gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərər təyin edilir.

Maliyyə öhdəliklərinin qiymətləndirilmə kateqoriyaları. Maliyyə öhdəlikləri aşağıdakılar istisna olmaqla, sonradan amortizasiya olunmuş dəyərle təsnifləşdirilir: (i) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilən maliyyə öhdəlikləri: bu təsnifat törəmə maliyyə alətləri, ticarət üçün saxlanılan maliyyə öhdəlikləri (məsələn, qiymətli kağızlar üzrə qısamüddətli mövqelər), bizneslərin birləşməsi zamanı alıcı tərəfindən tanınan şərti ödənişlər və ilkin tanınma zamanı belə öhdəliklər kimi müəyyən edilən digər maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edilir və; (ii) maliyyə zamanı müqavilələri və kredit öhdəlikləri.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması. Maliyyə öhdəliyinin tanınması öhdəlik icra edildiyi halda dayandırılır (yeni, müqavilədə göstərilən öhdəlik yerinə yetirildikdə, ləğv edildikdə və ya icra müddəti başa çatdıqda).

Öhdəliklərin icrası ilə nəticələnməyən dəyişikliklər əvvəlki tarixlə məcmu amortizasiyanın hesablanması metodu ilə təxmini göstəricinin dəyişməsi kimi uçota alınır və bu zaman gəlir və ya zərər balans dəyərindəki fərqi iqtisadi mahiyyəti səhmdar ilə kapital əməliyyatlarına aid edilmədiyi təqdirdə, mənfəət və ya zərər təyin edilir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri pul vəsaitlərinin əvvəlcədən məlum olan məbləğinə asan çevrilə bilən və dəyərin cüzi dəyişməsi kimi riskə məruz qalan qısamüddətli qoyuluşlardır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə nağd pul, məcburi ehtiyatlar istisna olmaqla, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankından alınacaq vəsaitlər, müxbir hesablar üzrə məhdudiyyət qoyulmamış vəsaitlər, eləcə də overnayt depozitlər və ilkin ödəniş müddəti üç aydan az olan depozitlər daxildir. Verilmə tarixində istifadəsi üç aydan çox müddətə məhdudiyyət qoyulmuş vəsaitlər maliyyə vəziyyəti və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlarda pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakı səbəblərə görə amortizasiya olunmuş dəyərle qeydə alınır: (i) müqavilə üzrə nağd pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanılır və həmin nağd pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarətdir, və (ii) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmir. Bankın uçot siyasətinə uyğun olaraq Mərkəzi Bankın notları pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən ibarətdir.

Mərkəzi Bankdakı məcburi ehtiyatlar. Mərkəzi Bankdakı məcburi ehtiyatlar amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır və Bankın gündəlik əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi üçün nəzərdə tutulmayan faizsiz məcburi ehtiyat depozitlərini əks etdirir və bu səbəbdən pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər. Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər Bank tərəfindən kontragent banklara avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər (i) müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanıldıqda və həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə, və (ii) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmədikdə amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır.

Borc qiymətli kağızlara investisiyalar. Biznes modelə və pul axınlarının xüsusiyyətinə əsasən Bank borc qiymətli kağızları AC, FVOCI və ya FVTPL kateqoriyaları üzrə təsnifləşdirir. Borc qiymətli kağızları müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanıldıqda, həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və uçot uyğunsuzluğunu əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq üçün FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmədikdə amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır.

Borc qiymətli kağızları müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək və satmaq üçün saxlanıldıqda, həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmədikdə FVOCI kateqoriyasında uçota alınır. Bu aktivlər üzrə faiz gəlirləri effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanır və mənfəət və ya zərərde tanınır. Gözlənilən kredit zərərləri modelinə əsasən müəyyən edilmiş dəyersizləşmə ehtiyatı ilə üzrə mənfəət və ya zərərde tanınır. Balans dəyərindəki bütün digər dəyişikliklər sair məcmu gəlirdə qeydə alınır. Borc qiymətli kağızların tanınması dayandırıldıqda əvvəl sair məcmu gəlirdə tanınan məcmu gəlir və ya zərər sair məcmu gəlirdən mənfəət və zərərə yenidən təsnifləşdirilir.

Borc qiymətli kağızlara investisiyalar amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən və ya FVOCI kateqoriyasına aid olunan maliyyə aktivləri üzrə tanınma meyarlarına cavab vermedikdə, FVTPL kateqoriyasında uçota alınır. Bank, həmçinin ilkin tanınma zamanı yenidən təsnifləşdirmə hüququ olmadan öz mülahizəsinə əsasən borc qiymətli kağızlara investisiyaları FVTPL kateqoriyasına təsnifləşdirə bilər (əgər bu, fərqli uçot metodları ilə tanınan və ya qiymətləndirilən maliyyə aktivləri və öhdəlikləri arasında uçot uyğunsuzluğunu əhəmiyyətli dərəcədə azaldarsa).

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar müştərinin kreditini almaq və ya müştəriyə kredit vermək məqsədilə Bank tərəfindən müştərilərə avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Biznes model və pul axınlarının xüsusiyyətini nəzərə alaraq, Bank müştərilərə verilmiş kreditləri və avansları aşağıdakı kateqoriyalardan birinə təsnifləşdirir: (i) AC: kreditlər müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanıldıqda, həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və könüllü olaraq FVTPL kateqoriyasına aid edilmədikdə və (ii) FVTPL: kreditlər SPPI, AC və ya FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirmə meyarlarına uyğun olmadıqda FVTPL kateqoriyasında ölçülür.

Dəyersizləşmə üzrə ehtiyatlar gözlənilən kredit zərərləri üzrə proqnoz modellərə əsasən müəyyən edilir. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat, eləcə də Bank tərəfindən proqnoz məlumatlarının gözlənilən kredit zərərləri modellərinə daxil edilməsi qaydası Qeyd 22-də göstərilir.

Yenidən mülkiyyətə keçmiş girovlar. Yenidən mülkiyyətə keçmiş girovlar vaxtı keçmiş kreditlərlə bağlı Bank tərəfindən əldə edilmiş maliyyə və qeyri-maliyyə aktivlərindən ibarətdir. Bu aktivlər əldə edildiyi zaman ilkin olaraq ədalətli dəyərde tanınır və aktivlərin növündən və Bankın həmin aktivləri istifadə etmək niyyətindən asılı olaraq əmlak və avadanlıqlar, digər maliyyə aktivləri, investisiya mülkiyyəti və sair aktivlərin tərkibində mal-material ehtiyatlarına daxil edilir. Yenidən mülkiyyətə keçmiş girovlar balans dəyəri və ya satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərin ən aşağı olanı ilə ölçülür. Aktivin balans dəyərinin dəyersizləşməsinə əks etdirən hər hansı hadisə və ya şəraitdə dəyişiklik baş verərsə, Bank ədalətli dəyərdən satış xərclərini çıxmaqla, ilkin və ya sonrakı silinmə üzrə dəyersizləşmə zərərini tanıyır.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər. Bank kreditlərin verilməsi üçün öhdəliklər götürür. Belə öhdəliklər geri çağırılmayan öhdəliklər və ya geri çağırılması yalnız əhəmiyyətli dərəcədə mənfi dəyişikliklərə cavab olaraq mümkün olan öhdəliklərdir. Belə öhdəliklər ilkin olaraq adətən alınan ödəniş məbləği ilə təsdiqlənən ədalətli dəyərle tanınır. Bu məbləğ Bank tərəfindən müəyyən kredit müqaviləsinin bağlanacağı və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun istifadəsini planlaşdırmayacağı ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, öhdəliyin müddəti ərzində düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir; kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər ilə bağlı belə komissiya gəlirləri gələcək dövrlərin gəlirləri kimi uçota alınır və ilkin tanınma zamanı kreditin balans dəyərində daxil edilir. Hər bir hesabat dövrünün sonunda öhdəliklər aşağıdakı qaydada qiymətləndirilir: (i) ilkin tanınma zamanı amortizasiya olunmamış qalıq məbləğində və (ii) ECL modeli əsasında müəyyən edilmiş zərər üzrə ehtiyatın məbləğində. Öhdəlik bazar faiz dərəcəsindən aşağı faizlə kreditin verilməsini nəzərdə tutmadıqda, öhdəlik bu iki məbləğdən daha yüksək olanı ilə qiymətləndirilir. Kreditlərin verilməsi ilə bağlı öhdəliklərin balans dəyəri öhdəliklərə aid edilir. Kredit və istifadə edilməmiş kredit öhdəliyindən ibarət olan müqavilələrdə Bank istifadə edilməmiş kredit komponenti və kredit komponenti üzrə ECL-i ayrıca müəyyən edə bilmədikdə, istifadə edilməmiş kredit üzrə ECL kredit zərərləri üzrə ehtiyat ilə birlikdə tanınır. Verilmiş kredit və istifadə edilməmiş kredit öhdəliyi üzrə məcmu ECL kreditin ümumi balansı dəyərindən artıq olduqda, artıq olan hissə öhdəlik kimi tanınır.

Maliyyə zəmanətləri. Maliyyə zəmanətləri müəyyən debitorun borc aləti üzrə ilkin və ya dəyişdirilmiş şərtlərə əsasən ödənişləri vaxtında həyata keçirə bilmədiyi halda zəmanət sahibinə dəymiş zərərin əvəzinin ödənilməsini Bankda tələb edir. Maliyyə zəmanətləri ilkin olaraq "sair öhdəliklərdə" adətən alınan komissiya məbləğinə bərabər olan ədalətli dəyərle tanınır. Bu məbləğ zəmanətin müddəti ərzində düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir. Hər bir hesabat dövrünün sonunda zəmanətlər aşağıdakı məbləğlərdən daha yüksək olanı ilə qiymətləndirilir: (i) zəmanət üzrə zərər məbləği üçün gözlənilən zərər modeli ilə müəyyən edilən ehtiyat və (ii) ilkin tanınma zamanı amortizasiya olunmamış məbləğin qalığı. Bundan əlavə, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktiv kimi tanınan alınacaq komissiyalar üçün gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat tanınır.

Vergilər. Cari mənfəət vergisi xərci Azərbaycan Respublikasının qanunları əsasında hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri öhdəlik metodundan istifadə etməklə müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qüvvədə və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlməyəndə və əməliyyat zamanı nə uçot mənfəətinə, nə də vergiyə cəlb edilən mənfəətə və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallarda, təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin və öhdəliklərinin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız bu dərəcədə müəyyən edilir ki, çıxılan müvəqqəti fərqlərin istifadə edilə bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin mövcud olması ehtimalı olsun. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarı ilə qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Müvəqqəti fərqin bərpa edilməsi vaxtı nəzarət altında olduğu və müvəqqəti fərqin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal edildiyi hallar istisna olmaqla, təxirə salınmış mənfəət vergisi törəmə müəssisələrə, assosiasiya olunmuş müəssisələrə və birgə müəssisələrə investisiyalardan irəli gələn müvəqqəti fərqlər üzrə eks etdirilir.

Bundan əlavə, Azərbaycanda Bankın fəaliyyəti ilə bağlı ƏDV, əmlak vergisi, ödəmə mənbəyində tutulan vergi və sair müxtəlif əməliyyat vergiləri tətbiq edilir. Bu vergilər ümumi və inzibati xərclərin tərkibinə daxil edilir.

Əmlak və avadanlıqlar. Əmlak və avadanlıqlar gündəlik xidmət xərcləri istisna olmaqla, yığılmış amortizasiyanı və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərərinə çıxmaqla ilkin dəyəri ilə tanınır. Tanınma meyarına uyğun gələndə, əmlak və avadanlıqların bir hissəsinin əvəz etdirilməsi xərcləri yaranan zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Əmlak və avadanlığın balans dəyəri dəyərsizləşmə baxımından balans dəyərinin qaytarılmayacağını göstərən hadisələr baş verəndə və ya şəraitlər dəyişəndə yenidən qiymətləndirilir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Amortizasiya. Aktiv istifadəyə hazır olduğu andan bu aktiv üzrə amortizasiya hesablanmağa başlayır. Amortizasiya aktivlərin balans dəyərlərini aşağıda göstərilən proqnozlaşdırılan istifadə müddətləri üzrə bərabər hissələrə bölməklə hesablanır.

	<i>İllər</i>
İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	4 - 15
Mebel və digər avadanlıqlar	4 - 5
Kompüter və ofis avadanlığı	4
Nəqliyyat vasitələri	4

Aktivlərin qalıq dəyərləri, istifadə müddətləri və metodlar yenidən baxılaraq, hər maliyyə ilinin sonunda lazım olduqca yeniləşdirilir.

Təmir və rekonstruksiya xərcləri çəkildikcə xərclərə aid edilir və kapitallaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, digər əməliyyat xərclərinə daxil edilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Qudvildən başqa qeyri-maddi aktivlər kompüter proqramlarından və lisenziyalardan ibarətdir.

Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq maya dəyəri ilə tanınır. İlk tanınmadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiya və yığılmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla maya dəyəri ilə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən müddətlər kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə 1-10 illik istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərlə bağlı amortizasiya müddəti və metodları ən azından hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

Əməliyyat lizinqi. Bank lizinq obyektinin mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaların lizinq verəndən Banka ötürülməsini nəzərdə tutmayan lizinq müqaviləsi üzrə lizinq alan qismində çıxış etdiyi hallarda, ümumi lizinq ödənişləri lizinq müddəti ərzində düz xətt metoduna əsasən il üzrə mənfəət və ya zərərə (icarə xərclərinə) aid edilir.

Digər kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər. Digər kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər kontragent banklar tərəfindən Banka nağd pul və ya sair aktivlər şəklində avans verildiyi zaman qeydə alınır. Qeyri-derivativ maliyyə öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyərle uçota alınır.

Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər. Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər fiziki şəxslər, dövlət müəssisələri və ya hüquqi şəxslər qarşısındakı qeyri-derivativ maliyyə öhdəliklərini əks etdirir və amortizasiya edilmiş dəyərle uçota alınır.

Ehtiyatlar. Bank ehtiyatları keçmiş hadisənin nəticəsi olan cari (hüquqi və ya konstruktiv) öhdəliyə sahib olduqda, öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi səmərələri təcəssüm etdirən resursların xaric olmasının tələb olunacağını ehtimal etdikdə və öhdəliyin məbləğini etibarlı qiymətləndirə biləndə tanıyır.

Nizamnamə kapitalı. Adi səhmlər kapital kimi təsnif edilir. Bizneslərin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olan kənar xərclər kapitalın tərkibində həmin emissiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi əks etdirilir.

Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin emissiya zamanı səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləği əlavə kapital kimi əks etdirilir.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı maddələrin likvidlik ardıcılığı ilə təqdim edilməsi. Bank üçün dəqiq müəyyən edilə bilən əməliyyat dövrü olmadığına görə o, cari və uzunmüddətli aktiv və öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca göstərmir. Bunun əvəzində aktiv və öhdəliklər likvidlik ardıcılığı ilə təqdim olunur. Maliyyə alətlərinin gözlənilən ödəmə müddətləri üzrə təhlili Qeyd 23-də göstərilir.

Şərti öhdəliklər. Şərti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şərti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal edildəndə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Faiz gəlir və xərclərinin uçotu. Bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri effektiv faiz metoduna əsasən hesablama metodu ilə qeydə alınır. Bu metoda əsasən, faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, sövdələşmə xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Faiz gəlirləri dəyersizləşmiş maliyyə aktivləri (3-cü Mərhələ) istisna olmaqla, maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyərində effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə hesablanır. Belə aktivlər üzrə faiz gəlirini hesablayarkən dəyersizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, aktivin amortizasiya olunmuş dəyərində effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilir.

Haqq və komissiya gəlirləri. Bank haqq və komissiya gəlirlərini müştərilərə göstərdiyi xidmətlərdən əldə edir. Haqlardan əldə edilən gəlir aşağıdakı iki kateqoriyaya bölünə bilər:

- **Müəyyən zaman anında göstərilmiş xidmətlərdən komissiya gəliri**
Haqq və komissiya gəlirləri müştərinin Bank tərəfindən göstərilən xidmətlərin faydasını eyni anda qəbul və istifadə etdiyi müəyyən dövr ərzində düz xətt metodu ilə tanınır. Müəyyən müddətdə göstərilmiş xidmətlərdən komissiya gəliri həmin müddət ərzində hesablanır. Bu haqlara komissiya gəliri daxildir. Kreditlərin verilməsi öhdəlikləri ilə bağlı haqlar (bu kreditlərin istifadə edilməsi ehtimalı yüksək olanda) və kreditlərlə bağlı digər haqlar (hər hansı əlavə xərclərlə birlikdə) gələcək dövrlərə aid edilir və kredit üzrə faktiki faiz dərəcəsinə düzəliş kimi tanınır.
- **Əməliyyat xidmətlərinin göstərilməsindən komissiya gəliri**
Haqq və komissiya gəlirləri Bank öz icra öhdəliyini yerinə yetirdiyi anda, adətən müvafiq əməliyyatı həyata keçirdikdən sonra tanınır. Alınmış və ya alınacaq haqq və komissiya məbləği fərqli icra öhdəlikləri kimi müəyyən edilmiş xidmətlər üzrə əməliyyat qiymətini əks etdirir. Üçüncü tərəf adından hər hansı əməliyyat və ya danışıqlarda iştirak müvafiq əməliyyat başa çatdıqdan sonra tanınır. Müəyyən gəlirlilik göstəriciləri ilə bağlı olan haqlar və ya haqqın komponentləri müvafiq meyarlar yerinə yetirildikdən sonra tanınır.

Xarici valyutaların alqı-satqısı və konvertasiyası. Bank xarici valyutaların alqı-satqısı və mübadiləsi üzrə əməliyyatları kassa və bank hesabları vasitəsilə həyata keçirir. Əməliyyatlar Bank tərəfindən müəyyən edilən və əməliyyat tarixlərində rəsmi məzənnədən fərqli olan məzənnə ilə aparılır. Rəsmi məzənnə ilə Bankın müəyyən etdiyi məzənnə arasındakı fərqlər müəyyən icra öhdəliyi yerinə yetirildiyi anda xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir kimi tanınır.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər Bankın əməliyyat və təqdimat valyutası olan Azərbaycan manatı ilə ("AZN") təqdim edilir. Xarici valyutada aparılan əməliyyatlar ilk öncə əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsindən istifadə etməklə funksional valyutada qeydə alınır. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə qüvvədə olan məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya yenidən çevrilir. Xarici valyutada olan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün gəlirlər və zərərər mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlir (zərər) satır maddəsi kimi tanınır. Xarici valyuta ilə olan və maya dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ilkin əməliyyatların tarixlərinə mövcud olan məzənnə ilə çevrilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnə ilə çevrilir.

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatın müqavilə üzrə valyuta məzənnəsi ilə Mərkəzi Bankın əməliyyat tarixində qüvvədə olan məzənnəsi arasında fərqlər xarici valyuta ilə diling əməliyyatları üzrə gəlir/zərərin tərkibində əks etdirilir.

Bank hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə mövcud olan aşağıdakı rəsmi məzənnələrdən istifadə etmişdir:

	2018	2017
1 ABŞ dolları	AZN 1.7000	AZN 1.7001
1 Avro	AZN 1.9468	AZN 2.0307

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr

Bank maliyyə hesabatlarında uçota alınan məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə növbəti maliyyə ili ərzində təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik, həmçinin peşəkar ehtimallar və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi müvafiq metodologiya, modellər və ilkin məlumatlardan istifadə etməklə aparılan əhəmiyyətli hesablamadır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi metodologiyasına dair ətraflı məlumat Qeyd 23-də təqdim edilir. Aşağıdakı komponentlər kredit zərərləri üzrə ehtiyata əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərir: defolt anlayışı, kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (SICR), defolt ehtimalı (PD), defolta məruz qalan dəyər (EAD), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD), eləcə də makroiqtisadi ssenarilər. Bank gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtimallar və faktiki kredit zərərləri arasındakı fərqlərin azaldılması məqsədilə modelləri və modellər üzrə məlumatları müntəzəm olaraq təhlil edir və təsdiqləyir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə defolt ehtimalının hesablanması 10%-lik artım və ya azalma gözlənilən kredit zərərləri üzrə cəmi ehtiyatların 109 min AZN çox və ya az olmasına gətirib çıxara bilər. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə LGD-nin hesablanması 10%-lik artım və ya azalma gözlənilən kredit zərərləri üzrə cəmi ehtiyatların 1,285 min AZN çox və ya az olmasına gətirib çıxara bilər.

Təminatın dəyərinin müəyyən edilməsi. Rəhbərlik təminatın bazar dəyərini müntəzəm olaraq nəzərdən keçirir. Rəhbərlik təminatın ədalətli dəyərini cari vəziyyətə uyğunlaşdırmaq üçün öz mülahizəsindən və ya müstəqil rəydən istifadə edir. Tələb edilən təminat məbləği və ya girov kontragentin kredit riskinin qiymətləndirməsindən asılıdır.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin tanınması. Bank adi fəaliyyəti gedişində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. BMHS 9-a uyğun olaraq maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyerdə tanınmalıdır. Lakin həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün aktiv bazar mövcud olmadıqda peşəkar mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Mülahizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların şərtləri haqqında məlumat Qeyd 24-də açıqlanır.

Bərpa olunan kreditlər (məs: kredit kartları, overdraftlar) üzrə riskə məruz qalma. Müəyyən kredit mexanizmləri üzrə Bankın məruz qaldığı kredit riskinin həcmi kredit müqaviləsinin maksimum müddətindən artıq ola bilər. Bu istisna kredit və istifadə olunmamış kredit xəttindən ibarət olan müəyyən bərpa olunan kreditlərə, eləcə də Bankın müqavilə üzrə kreditin ödənilşini tələb etməsi və istifadə olunmamış krediti ləğv etməsi ilə əlaqədar kredit zərərləri üzrə məruz qaldığı riski məhdudlaşdırmadığı hallara tətbiq edilir.

Belə kredit mexanizmləri üçün Bank gözlənilən kredit zərərlərini kredit riskinə məruz qaldığı dövr ərzində qiymətləndirir və ECL-lər kredit riskinin idarə edilməsi tədbirləri hesabına azalmır. Bu istisnanın tətbiq edilməsi mülahizəyə əsaslanır. Rəhbərlik bu istisnanın tətbiq edildiyi fərdi və kommersiya kreditləri kimi kredit mexanizmlərinin müəyyən edilməsi üçün mülahizə irəli sürmüşdür. Bank bu istisnanı aşağıdakı xüsusiyyətlərə malik kredit mexanizmlərinə tətbiq etmişdir: (a) sabit ödəmə müddəti və ya strukturunun olmaması, (b) müqaviləyə müqavilədə nəzərdə tutulan qaydada xitam verilməsi imkanının kredit riskinə məruz qalmanın gündəlik idarə edilməsi məqsədilə istifadə edilməməsi və yalnız ayrıca kredit mexanizmi səviyyəsində kredit riskinin artması Banka məlum olduqda müqaviləyə xitam verilməsi, və (c) risklərin qrup şəklində idarə edilməsi. Bundan əlavə, Bank ECL-in qiymətləndirilməsi dövrünün, o cümlədən risklərə məruz qalmanın başlanma və gözlənilən başa çatma tarixinin müəyyən edilməsi üçün mülahizə irəli sürmüşdür.

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Bank əvvəlki dövrlər üzrə məlumat və təcrübə ilə bağlı aşağıdakıları nəzərdən keçirmişdir: (a) Bankın analoji alətlər üzrə kredit riskinə məruz qaldığı dövr, o cümlədən kredit riskindəki əhəmiyyətli dərəcədə artımın qiymətləndirildiyi dövrün başlanğıcını müəyyən edən kredit mexanizmindəki son əhəmiyyətli modifikasiya tarixi (b) kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasından sonra analoji maliyyə alətləri üzrə defolt hallarının baş verə biləcəyi müddət və (c) kredit riskinin idarə edilməsi tədbirləri (məs: istifadə edilməmiş kredit limitlərinin azaldılması və ya ləğv edilməsi), vaxtından əvvəl ödəniş əmsalı və kreditlərin gözlənilən ödəmə müddətinə təsir göstərən digər amillər. Bu amillərdən istifadə edərkən Bank bərpa edilən kredit mexanizmləri portfellerini alt-qruplara bölür və əvvəlki dövrlərin məlumatları və təcrübəsinə, eləcə də proqnoz məlumatlarına əsasən ən uyğun amilləri tətbiq edir.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması. Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması ilə bağlı qiymətləndirmə aparmaq üçün Bank hesabat və ilkin tanınma tarixlərinə maliyyə aktivləri üzrə hesablanmış müvafiq defolt risklərini müqayisə edir. Qiymətləndirmə zamanı hesabat tarixinə kredit riskinin müəyyən səviyyəsi deyil, kredit riskinin nisbətən artması nəzərdən keçirilir. Bank əldə olunması əlavə xərc tələb etməyən dəstəkləyici və əsaslandırılmış məlumatları, o cümlədən müəyyən müştəri portfellerinin davranış aspektləri daxil olmaqla, bir sıra amilləri nəzərə alır. Bank defolt anına qədər kredit riskinin artması ilə bağlı davranış əlamətlərini müəyyən müəyyən edir və müvafiq proqnoz məlumatlarını fərdi maliyyə aləti və ya portfel səviyyəsində kredit riskinin qiymətləndirilməsində istifadə edir. Qeyd 23-ə baxın.

Müştərilərə verilmiş bütün kreditlər və avanslar üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üzrə ECL kimi qiymətləndirilərsə (yeni, hazırda 1-ci mərhələdə olanlar və 12 aylıq ECL kimi qiymətləndirilənlər), 31 dekabr 2018-ci il tarixinə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat 246 min AZN çox olardı (1 yanvar 2018: 5,109 min AZN çox).

Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası. Maliyyə aktivləri müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq modifikasiya edildikdə (məs: onların şərtlərinə yenidən baxıldıqda), Bank bu modifikasiyanın əhəmiyyətli olub olmadığını və ilkin aktivin tanınmasının dayandırılmasına və yeni aktivin ədalətli dəyərlə tanınmasına gətirib çıxarmalı olub-olmadığını qiymətləndirir. Bu qiymətləndirmə əsasən müvafiq uçot siyasətində qeyd olunan keyfiyyət amillərinə əsaslanır və əhəmiyyətli mülahizələrin tətbiq olunmasını tələb edir. Xüsusilə, Bank şərtlərinə yenidən baxılmış dəyersizləşmiş kredit müqavilələrinin tanınmasının dayandırılması, eləcə də yeni tanınmış kreditlərin ilkin tanınma zamanı dəyersizləşmiş kreditlər kimi nəzərdən keçirilməsi kimi məsələlərə dair qərar qəbul edərkən mülahizə irəli sürür. Tanınmanın dayandırılması zərurəti ilə bağlı qərar belə modifikasiya nəticəsində risk və faydaların, yeni, gözlənilən nağd pul axınlarının (müqavilədə nəzərdə tutulmayan nağd pul axınları) dəyişməsindən asılıdır. Rəhbərlik belə kreditlərin modifikasiyası nəticəsində risk və faydaların dəyişmədiyini və buna görə də mahiyyət etibarilə bütün bu dəyişikliklərin və kreditlərin tanınmasının dayandırılmadığını və dəyersizləşmiş kreditlər mərhələsindən yenidən təsnifləşdirilmədiyini müəyyən etmişdir.

Maliyyə aktivlərinin silinmə siyasəti. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Bankın bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Bank belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Bərpasına dair əsaslandırılmış gözləntiləri olmayan pul axınlarının müəyyən edilməsi mülahizə tələb edir. Rəhbərlik bərpasına dair əsaslandırılmış gözləntiləri olmayan aktivlər üçün aşağıdakı amilləri nəzərdən keçirmişdir: likvidasiya prosesi və ya müflis olma proseduru, eləcə də məhkəmə qərarı. Rəhbərlik, həmçinin əvvəlki təcrübəyə əsaslanaraq, müddəti 90 gündən çox gecikdirilmiş kreditlər üzrə müqavilədə nəzərdə tutulan faizlərin qaytarılmayacağını hesab edir. Bu səbəbdən həmin faizlər müvafiq kreditlərin ümumi balans dəyərindən silinmişdir.

5 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi

BMHS 9 "Maliyyə alətləri". Bank 1 yanvar 2018-ci il tarixindən BMHS 9 "Maliyyə alətləri" standartını tətbiq etmişdir. Bank müqayisəli dövrün rəqəmlərini dəyişdirməmək və standartın ilk tətbiq olunma tarixinə (1 yanvar 2018-ci il) maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin balans dəyərində düzəlişləri dövrün əvvəlində bölüşdürülməmiş mənfəətin tərkibində tanımaq yanaşmasını seçmişdir. Müvafiq olaraq, BMHS 7-nin "Maliyyə alətləri: Açıqlamalar" yenidən işlənmiş tələbləri yalnız cari dövrə tətbiq edilmişdir. Müqayisəli dövr üzrə məlumatlar ondan əvvəlki ildə açıqlanan məlumatları təkrarlayır.

Cari dövrdə tətbiq olunan əsas uçotu siyasəti Qeyd 3-də göstərilir. 1 yanvar 2018-ci il tarixinə qədər qəbul edilmiş və müqayisəli məlumatlara tətbiq edilən uçot siyasəti Qeyd 29-da açıqlanmışdır.

5 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə maliyyə aktivlərinin hər bir növünün balans dəyərinin BMS 39-a uyğun olaraq əvvəlki qiymətləndirmə kateqoriyaları ilə 1 yanvar 2018-ci il tarixindən BMHS 9-a keçidlə əlaqədar tətbiq edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzvləşdirilməsi göstərilir.

	Qiymətləndirmə kateqoriyası		BMS 39-a uyğun balans dəyəri - 31 dekabr 2017	BMHS 9-un tətbiqinin təsiri			BMHS 9-a uyğun balans dəyəri - 1 yanvar 2018
	BMS 39	BMHS 9		Yenidən təsnifləşdirmə		Yenidən qiymətləndirmə ECL	
				Məcburi	Könüllü		
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	Kreditlər və debitor borcları	AC	263,695	-	-	(1,132)	262,563
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	Kreditlər və debitor borcları	AC	2,380	-	-	(3)	2,377
Müştərilərə verilmiş kreditlər							
- Korporativ kreditlər	Kreditlər və debitor borcları	AC	54,727	-	-	1,745	56,472
- İstehlak kreditləri	Kreditlər və debitor borcları	AC	42,424	-	-	(3,437)	38,987
- Biznes kreditləri	Kreditlər və debitor borcları	AC	13,774	-	-	570	14,344
- İpoteka kreditləri	Kreditlər və debitor borcları	AC	7,629	-	-	105	7,734
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	Kreditlər və debitor borcları	AC	118,554	-	-	(1,017)	117,537
Mərkəzi Bank tərəfindən buraxılmış notlar və digər təşkilatların istiqrazları	Kreditlər və debitor borcları	FVOCI	32,678	-	-	(44)	32,634
Cəmi sair maliyyə aktivləri	Kreditlər və debitor borcları	AC	3,163	-	-	(52)	3,111
Cəmi maliyyə aktivləri			420,470			(2,248)	418,222

(a) Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Qeyd 7-də açıqlanan bütün pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri BMHS 9-a keçid tarixində BMS 39-a əsasən "kreditlər və debitor borcları" kateqoriyasından BMHS 9-a uyğun olaraq amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən maliyyə aktivləri kateqoriyasına yenidən təsnifləşdirilmişdir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri əhəmiyyətsiz olmuşdur.

(b) Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər

Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər BMS 39-a əsasən "kreditlər və debitor borcları" kateqoriyasından BMHS 9-a uyğun olaraq amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən maliyyə aktivləri kateqoriyasına yenidən təsnifləşdirilmişdir.

5 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

31 dekabr 2017-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın və 1 yanvar 2018-ci il tarixinə kredit zərərləri üzrə ehtiyatın üzləşdirilməsi. Aşağıdakı cədvəldə BMS 39-a uyğun olaraq çəkilmiş zərər modelindən istifadə etməklə qiymətləndirilmiş əvvəlki dövrün sonuna olan dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın 1 yanvar 2018-ci il tarixinə BMHS 9-a uyğun olaraq gözlənilən zərər modelindən istifadə etməklə qiymətləndirilmiş kredit zərərləri üzrə yeni ehtiyat ilə üzləşdirilməsi göstərilir:

	31 dekabr 2017-ci il tarixinə BMS 39 və ya BMS 37-yə uyğun ehtiyat	Təsir Çəkilmiş zərər modeli əvəzinə gözlənilən zərər modeli ilə yenidən qiymətləndirmə	1 yanvar 2018-ci il tarixinə BMHS 9-a uyğun dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	25	1,132	1,157
- Mərkəzi Bankdakı məcburi ehtiyatlar	-	3	3
- Borc qiymətli kağızlara investisiyalar	-	44	44
- Müştərilərə verilmiş kreditlər	38,048	1,017	39,065
- Sair maliyyə aktivləri	-	45	45
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər	-	-	-
Maliyyə zəmanətləri	-	7	7

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Bankın bütün maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınmışdır. Maliyyə öhdəliklərinin təsnifləşdirilməsinə və qiymətləndirilməsinə təsir göstərən dəyişikliklər gözlənilir.

Aşağıdakı cədvəldə 1 yanvar 2018-ci il tarixinə BMHS 9-a keçidin ehtiyatlara və bölüşdürülməmiş mənfəətə təsiri təhlil edilir.

	Nizamnamə kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi kapital
BMHS 9-a keçiddən əvvəl 31 dekabr 2017-ci il tarixinə məbləğlər	55,381	25,618	80,999
Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri üzrə BMHS 9-a uyğun ECL-in tanınması	-	(1,799)	(1,799)
1 yanvar 2018-ci il tarixinə (BMHS 9-a uyğun)	55,381	23,819	79,200

BMHS 9-a dəyişikliklər - "Mənfi kompensasiyanı nəzərdə tutan vaxtdan əvvəl həyata keçirilmiş ödənişlərin xüsusiyyətləri" (12 oktyabr 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bank bu dəyişiklikləri standartın ilk tətbiq olunma tarixindən (1 yanvar 2018) etibarən tətbiq etmişdir. Bu dəyişikliklər müəyyən kreditləri və amortizasiya olunmuş dəyərdən aşağı məbləğdə ödənilə bilən borc qiymətli kağızları amortizasiya olunmuş dəyərlə (məsələn, ədalətli dəyərlə və ya maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində bazar faiz dərəcəsinə artımın effektivin cari dəyərinə bərabər məbləğdə borcalana ödənilməli olan münasib məbləği əks etdirən dəyərlə) qiymətləndirməyə imkan verir. Bundan əlavə, standartın "Nəticələrin təqdim olunması üçün əsaslar" bölməsinə əlavə olunan mətn tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxara bilməyən amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülmüş müəyyən maliyyə öhdəliklərinin modifikasiyası və ya mübadiləsi nəticəsində mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda gəlir və ya zərərin yaranmasına gətirib çıxaracağı haqqında BMHS 9-da nəzərdə tutulan mövcud təlimatı bir daha təsdiqləyir. Beləliklə, hesabat verən müəssisələr kreditin modifikasiyasından sonra mənfəət və ya zərərin təsire məruz qalmaması üçün kreditin qalan müddəti üzrə effektiv faiz dərəcəsinə yenidən nəzərdən keçirə bilməyəcəklər. Beləliklə, Bank kreditin modifikasiyasından sonra mənfəət və ya zərərin təsire məruz qalmaması üçün kreditin qalan müddəti üzrə effektiv faiz dərəcəsinə yenidən nəzərdən keçirə bilməyəcək. Bu standart Banka əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

5 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

BMHS 15 "Müştərilər ilə müqavilələrdən yaranan gəlir" (28 may 2014-cü ildə dərc olunub və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir) və BMHS 15-ə dəyişikliklər "Müştərilər ilə müqavilələrdən yaranan gəlir" (12 aprel 2016-cı ildə dərc olunub və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bank BMHS 15, "Müştərilər ilə müqavilələrdən yaranan gəlir" standartını ilk tətbiq olunma tarixindən (1 yanvar 2018) etibarən tətbiq etmişdir. Yeni standartın təqdim etdiyi əsas prinsipə görə gəlir mal və xidmətlər müştəriyə ötürüldüyü zaman əməliyyat qiyməti ilə tanınmalıdır. Birlikdə satılan mal və xidmətlərdən yaranan gəlir hər bir mal və ya xidmət üzrə ayrıca tanınmalı, təklif edilən endirim və güzəştlər müvafiq olaraq həmin mal və xidmətlər üzrə bölüşdürülməlidir. Ödəniş hər hansı səbəbə görə dəyişərsə və bu zaman məbləğin dəyişmə riski əhəmiyyətli olmazsa, məbləğin minimal hissəsi tanınmalıdır. Müştərilər ilə müqavilələrin təmin edilməsi ilə bağlı xərclər kapitallaşdırılmalı və müqavilədən faydaların əldə edildiyi müddət ərzində amortizasiya edilməlidir. Bu standart Banka əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

Aşağıdakı yenidən işlənmiş standartlar 1 yanvar 2018-ci il tarixindən qüvvəyə minmiş, lakin Banka əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir:

- BMHS 2-yə dəyişikliklər, Səhm əsasında ödənişlər (20 iyun 2016-cı ildə dərc olunub və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMHS 4-ə dəyişikliklər, BMHS 9 "Maliyyə alətləri" və BMHS 4 "Sığorta müqavilələri" standartlarının tətbiqi - (12 sentyabr 2016-cı ildə dərc olunub və yanaşmadan asılı olaraq: müvəqqəti azadolma metodunu seçən müəssisələr üçün 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir; birgə tətbiq yanaşmasını seçən müəssisələr üçün müəssisə BMHS 9-u ilk dəfə tətbiq etdiyi ildən qüvvəyə minir).
- 2014-2016-cı illər üzrə BMHS-lərin illik təkmilləşdirilməsi – BMHS 1 və BMS 28-ə dəyişikliklər (8 dekabr 2016-cı ildə dərc olunub və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMHŞK 22 – "Xarici valyutada əməliyyatlar və qabaqcadan ödənişlər" (8 dekabr 2016-cı ildə dərc olunub və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMS 40-a dəyişikliklər – "İnvestisiya mülkiyyətinə/mülkiyyətindən köçürmələr (8 dekabr 2016-cı ildə dərc olunub və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

6 Yeni uçot qaydaları

1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün məcburi xarakter daşıyan və Bank tərəfindən vaxtından əvvəl tətbiq edilməyən bəzi yeni standartlar və onlara dair şərhlər dərc olunmuşdur.

BMHS 16 "Lizinq" (13 yanvar 2016-cı ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yeni standart lizinqin tanınması, qiymətləndirilməsi, təqdimatı və açıqlanması ilə bağlı prinsipləri müəyyən edir. Bütün lizinq müqavilələri icarənin başladığı tarixdən icarəyə götürənin aktivdən istifadə hüququ, eləcə də müvafiq dövrlər ərzində icarə ödənişləri həyata keçirildiyi halda maliyyələşdirmə əldə etməsinə gətirib çıxarır. Müvafiq olaraq, BMHS 16 lizinqin BMS 17-də nəzərdə tutulduğu kimi əməliyyat və ya fəaliyyət lizinqi kimi təsnifləşdirilməsini ləğv edir və bunun əvəzində icarəyə götürənlər üçün vahid uçot metodu təqdim edir. İcarəyə götürənlər aşağıdakıları tanımalıdır: (a) icarəyə verilən aktivin dəyərinin aşağı olduğu hallar istisna olmaqla, 12 aydan artıq müddəti olan bütün icarə müqavilələrindəki aktiv və öhdəlikləri və (b) mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda icarəyə verilmiş aktivlərin icarəyə verilmiş öhdəliklər üzrə faizlərdən ayrıca amortizasiyası. BMHS 16 mahiyyət etibarilə icarəyə verənin BMS 17-də nəzərdə tutulan uçot tələbini qüvvədə saxlayır. Müvafiq olaraq, icarəyə verən lizinq müqavilələrini əməliyyat və ya maliyyə lizinqi kimi təsnifləşdirməkdə və onları ayrıca uçota almaqda davam edir. Bank bu standartı əvvəlki dövrün rəqəmlərini dəyişdirmədən modifikasiya edilmiş retrospektiv üsuldən istifadə etməklə tətbiq etməyi qərar almışdır.

6 Yeni uçot qaydaları (davamı)

BMHŞK 23 "Mənfəət vergisinin uçotundan yaranan qeyri-müəyyənlik" (7 iyun 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMS 12 mənfəət vergisinin uçotu ilə bağlı qeyri-müəyyənliyin effektivin əks etdirilməsini deyil, cari və təxirə salınmış vergilərin uçotu qaydalarını göstərir. Bu Şərh mənfəət vergisinin uçotu zamanı qeyri-müəyyənlik yarandıqda BMS 12-yə uyğun olaraq tanınma və qiymətləndirmə tələblərinin tətbiqi qaydasını izah edir. Müəssisə vergi uçotu ilə bağlı qeyri-müəyyənliyin ayrıca yaxud bir və ya bir neçə qeyri-müəyyənlik halı ilə birlikdə, qeyri-müəyyənliyin həllini daha yaxşı proqnozlaşdırmağa imkan verən yanaşmadan asılı olaraq nəzərdən keçirilməsini müəyyən etməlidir. Müəssisə fərz etməlidir ki, vergi orqanları yoxlama hüququ olan məbləğləri yoxlayacaq və yoxlama zamanı müvafiq məlumatlara dair tam biliyə malik olacaqlar. Müəssisə vergi orqanının qeyri-müəyyən vergi mülahizəsini qəbul etməsi ehtimalının az olması nəticəsinə gələrsə, qeyri-müəyyənliyin həll olunmasının proqnozlaşdırılması üçün müəssisənin daha uyğun hesab etdiyi üsuldən asılı olaraq, ən münasib məbləğ və ya gözlənilən dəyər istifadə olunaraq, bu qeyri-müəyyənliyin təsiri vergiyə cəlb olunan müvafiq mənfəət və zərərin, vergi bazaları, istifadə edilməmiş vergi zərərləri, istifadə edilməmiş vergi güzəştləri və ya vergi dərəcələrinin müəyyənləşdirilməsi zamanı əks etdiriləcək. Müəssisə faktlar və şəraitdəki dəyişikliyin və yaxud Şərh ilə tələb edilən mülahizələrə və təxminlərə təsir göstərən yeni məlumatların effektivni uçot təxminlərində dəyişiklik kimi əks etdirəcək. Faktlar və şəraitlər yaxud mülahizələrin və ya təxminlərin yenidən qiymətləndirilməsinə səbəb ola bilən yeni məlumatlarda dəyişikliklərə dair nümunələr aşağıdakılar daxil olmaqla, lakin bunlarla məhdudlaşmamaqla, vergi orqanları tərəfindən aparılan yoxlamalar və ya hərəkətlər, vergi orqanları tərəfindən müəyyən edilən qaydalarda dəyişikliklər və ya mənfəət vergisinin uçotu üzrə konkret məsələnin yoxlanılması və ya təkrar yoxlanılması üçün vergi orqanlarının hüquqlarının qüvvədə olma müddətinin başa çatması daxildir. Vergi orqanlarının vergi uçotu ilə bağlı hər hansı məsələyə dair ayrıca bir qərarla razılığının və ya fikir ayrılığının olmaması Şərh ilə tələb olunan mülahizələrə və təxminlərə təsir edən faktlar və şəraitdə yaxud yeni məlumatlarda dəyişiklikləri nəzərdə tutmur. Bank bu şərhin onun maliyyə hesabatlarına təsirini gözləmir.

BMHS 3, BMHS 11, BMS 12 və BMS 23-ə dəyişikliklər - 2015-2017-ci illər üzrə BMHS-lərin təkmilləşdirilməsi (12 oktyabr 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu xüsusi dəyişikliklər dörd standartı əhatə edir. BMHS 3 üzrə düzəlişlərə əsasən alıcı birgə əməliyyatda əvvəllər ona məxsus olan iştirak payını biznes üzrində nəzarəti əldə etdikdə yenidən qiymətləndirməlidir. BMHS 11-ə edilmiş düzəlişə əsasən investor asılı müəssisə birgə müəssisəyə çevrildikdə və ya çevrilmədikdə tətbiq edilən mövcud tələblərdə olduğu kimi, əvvəllər ona məxsus olan iştirak payını birgə əməliyyat üzərində nəzarət əldə etdikdə yenidən qiymətləndirməməlidir. BMS 12-yə edilmiş düzəlişə əsasən müəssisə mənfəət vergisi üzrə dividendlərin elan edilməsi və ödənilməsi nəticələrini o, müvafiq bölüşdürülən mənfəət yaratmış əməliyyatları və ya hadisələri tanıdıqda (məsələn, mənfəət və ya zərər və ya sair məcmu gəlirlərin tərkibində) uçot alır. Artıq aydın olduğu kimi, bu tələb yalnız vergi nəticələri bölüşdürülən və ya bölüşdürülməyən mənfəət üzrə müxtəlif vergi dərəcələrinin dəyişməsi nəticəsi ilə bağlı olduğu hallarda deyil, həmçinin səhmdar kapitalı kimi təsnifləşdirilən maliyyə alətləri üzrə ödənişlər mənfəətin bölüşdürülməsini əks etdirdiyi bütün hallarda tətbiq edilir. BMS 23-ə edilmiş düzəlişlərə xüsusi olaraq müəyyən aktivin maliyyələşdirilməsi üçün əldə edilmiş kreditlər və borcların həmin aktivin əhəmiyyətli dərəcədə tamamlanmasına qədər kapitallaşdırma üçün icazə verilən ümumi borclar üzrə xərclərdən çıxılmasına dair aydın təlimat daxil edilmişdir. Bank bu dəyişikliklərin onun maliyyə hesabatlarına təsirini gözləmir.

BMS 19-a dəyişikliklər "Pensiya planının dəyişdirilməsi, azaldılması və tənzimlənməsi" (7 fevral 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu düzəlişlər müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə pensiya planında dəyişikliklər baş verdikdə pensiya xərclərinin müəyyən edilməsi qaydasını əks etdirir. Pensiya planına düzəliş edildikdə (dəyişiklik, azalma və tənzimlənmə) BMS 19-un tələblərinə əsasən müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə xalis öhdəlik və ya aktiv yenidən qiymətləndirilməlidir. Bu düzəlişlər cari dövr üzrə xidmət xərclərini və pensiya planı dəyişdikdən sonrakı hesabat dövrünün qalan hissəsi üzrə xalis faizləri müəyyən etmək üçün həmin yenidən qiymətləndirmə ilə bağlı yeni fərziyyələrin istifadəsini tələb edir. Bu düzəlişlərdən əvvəl, BMS 19-da pensiya planı dəyişdikdən sonrakı dövr üzrə qeyd olunan xərclərin müəyyən edilməsi qaydası göstərilirdi. Yeni fərziyyələrin istifadə edilməsi tələbinin maliyyə hesabatlarının istifadəçilərini faydalı məlumatla təmin edəcəyi gözlənilir. Bank bu dəyişikliklərin onun maliyyə hesabatlarına təsirini gözləmir.

6 Yeni uçot qaydaları (davamı)

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təqdim olunması üzrə Konseptual Əsaslara düzəlişlər (29 mart 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yenidən işlənmiş Konseptual Əsaslara qiymətləndirməyə dair yeni bölmə, hesabatlarda maliyyə nəticələrinin əks etdirilməsinə dair tövsiyələr, təkmilləşdirilmiş anlayışlar və tövsiyələr (xüsusilə, öhdəliklər ilə bağlı anlayış) və maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında idarəetmə rolu, ehtiyatlılıq və qiymətləndirmə ilə bağlı qeyri-müəyyənlik kimi mühüm məsələlərin izahı daxildir.

BMHS 3-ə dəyişikliklər - Biznes anlayışı (22 oktyabr 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik hesabat dövrünün əvvəlindən həyata keçirilən satınalmalar üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklər biznes anlayışını dəyişdirir. Biznes resurslardan və birlikdə nəticə yaratmaq imkanı formalaşdırın əsas proseslərdən ibarətdir. Yeni təlimat erkən inkişaf mərhələsində olan və nəticə əldə etməyən şirkətlər də daxil olmaqla, resursların və əsas prosesin mövcudluğunu müəyyən etməyə imkan verən sistemi özündə əks etdirir. Müəssisənin biznes hesab edilməsi üçün heç bir nəticə olmadıqda, müştəkkil işçi qüvvəsi olmalıdır. "Nəticə" anlayışı müştərilərə təqdim edilən mallara və göstərilən xidmətlərə, eləcə də investisiya gəlirləri və digər gəlirlərin yaradılmasına diqqəti yönəltmək, xərclərin və digər iqtisadi faydaların azaldılması şəklində nəticələri nəzərə almamaq üçün məhdudlaşdırılmışdır. Bundan əlavə, bazar iştirakçılarının çatışmayan elementləri əvəz etməsi və ya əldə edilmiş biznesi və aktivləri inteqrasiya etməsi imkanının qiymətləndirilməsi artıq tələb olunmur. Məssisə "konsentrasiya testi" tətbiq edə bilər. Əldə edilmiş ümumi aktivlərin ədalətli dəyəri bütövlükdə praktiki olaraq vahid aktiv (yaxud oxşar aktivlər qrupu) şəklində konsentrasiya edildiyi halda, əldə edilmiş aktivlər biznes hesab edilməyəcəkdir. Bu dəyişikliklər perspektiv xarakter daşıyır və Bank tərəfindən 1 yanvar 2020-ci il tarixindən tətbiq ediləcək və təsiri qiymətləndiriləcək.

BMS 1 və BMS 8-ə dəyişikliklər - Əhəmiyyətlik anlayışı (31 oktyabr 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklər bundan əvvəlki BMHS standartlarında qeyd olunan anlayışa dair tövsiyələri əlavə etməklə, əhəmiyyətlik anlayışı və onun tətbiq olunma qaydasını izah edir. Bundan əlavə, həmin anlayışın izahı təkmilləşdirilmişdir. Dəyişikliklər, həmçinin əhəmiyyətlik anlayışının bütün BMHS standartlarında uyğun şəkildə istifadəsini təmin edir. Məlumat o halda əhəmiyyətli hesab olunur ki, onun ümumi təyinatlı maliyyə hesabatlarında təqdim edilməməsi, təhrif olunması və ya yanlışlığının çətinləşdirilməsinin əsas istifadəçilərin xüsusi olaraq hesab verən müəssisəyə aid olan maliyyə məlumatları əsasında qəbul etdikləri qərarlara təsir etmə ehtimalı əsaslandırılmış şəkildə gözlənilsin. Bank bu dəyişikliklərin onun maliyyə hesabatlarına təsirini gözləmir.

Yuxarıda başqa cür nəzərdə tutulmadığı hallarda, yeni standartlar və şərhlərin Bankın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri gözlənilmir.

7 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Nağd pul	33,323	29,993
ARMB-dəki cari hesablar	34,307	28,449
ARMB-dəki qısamüddətli depozitlər	7,726	52,517
Kredit təşkilatlarındakı cari hesablar	88,254	152,736
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(178)	-
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	163,432	263,695

31 dekabr 2018-ci il tarixinə bütün pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri 1-ci Mərhələyə aid edilmişdir. 2018-ci il ərzində pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyatda xalis dəyişiklik 954 AZN (2017: sıfır) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın ARMB-də ödəmə müddəti 7 yanvar 2019-cu ildə başa çatan və illik faiz dərəcəsi 7.76% – 8.92% (2017: illik 11.80% – 14.97%) təşkil edən qısamüddətli depozitləri olmuşdur.

7 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri (davamı)

Kredit təşkilatlarındakı cari hesablar rezident və qeyri-rezident banklarda müvafiq olaraq 8,563 AZN (2017: sıfır) və 69,389 AZN (2017: 62 AZN) məbləğində faizsiz müxbir hesablar üzrə qalıqlardan ibarətdir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə “Fitch” agentliyinin reytinglərinə əsasən pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	ARMB-dəki qalıqlar, məcburi ehtiyatlar daxil olmaqla	Kredit təşkilatlarındakı cari hesablar	Cəmi
- Ən yüksək dərəcə	-	9,653	9,653
- Yüksək dərəcə	41,931	78,525	120,456
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, nağd pul çıxılmaqla	41,931	88,178	130,109

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri 1-ci Mərhələyə aid edilmişdir. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi yanaşması Qeyd 22-də göstərilir.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə “Fitch” agentliyinin reytinglərinə əsasən pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	ARMB-dəki qalıqlar, məcburi ehtiyatlar daxil olmaqla	Kredit təşkilatlarındakı cari hesablar	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>			
- ARMB	80,966	-	80,966
- reytingi AA- dan AA+ dək	-	7,805	7,805
- reytingi A- dan aşağı	-	144,931	144,931
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, nağd pul çıxılmaqla	80,966	152,736	233,702

31 dekabr 2018-ci il tarixinə kredit təşkilatlarındakı qalıqların 67,800 AZN məbləği və ya 77%-i bir iri kontragent banka aiddir (2017: bir iri kontragent bank).

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 24-də açıqlanır.

8 Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər

Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Banklarda yerləşdirilmiş qısamüddətli depozitlər	59,321	-
ARMB-dəki məcburi ehtiyatlar	2,813	2,380
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər (ümumi)	62,134	2,380
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(104)	-
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər (xalis)	62,030	2,380

8 Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər (davamı)

Kredit təşkilatları müştərilərdən cəlb edilmiş vəsaitlərin həcmindən asılı olaraq Mərkəzi Bankda faizsiz pul depozitləri (məcburi ehtiyatlar) saxlamalıdır. Bankın bu depoziti geri almaq imkanı qanunvericiliklə məhdudlaşdırılır.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın digər banklarda ödəmə müddəti 2019-cu ilin fevral-may aylarında başa çatan və illik faiz dərəcəsi 3.0% - 3.8% təşkil edən 59,321 AZN məbləğində (2017: sıfır) qısamüddətli depozitləri olmuşdur.

	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	Cəmi
Kredit təşkilatlarında yerləşdirilmiş depozitlər		
- Ən yüksək dərəcə	38,370	38,370
- Yüksək dərəcə	23,764	23,764
Ümumi balans dəyəri	62,134	62,134
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(104)	(104)
Cəmi kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər (balans dəyəri)	62,030	62,030

31 dekabr 2017-ci il tarixinə kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Digər banklarda yerləşdirilmiş depozitlər	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i> - ARMB	2,380	2,380
Cəmi kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	2,380	2,380

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər

Müştərilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2018	31 dekabr 2017
Amortizasiya olunmuş dəyərlə müştərilərə verilmiş kreditlərin ümumi balans dəyəri	191,385	156,602
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(46,554)	(38,048)
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərlə müştərilərə verilmiş kreditlərin balans dəyəri	144,831	118,554
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	144,831	118,554

31 dekabr 2018-ci il tarixinə kreditlərin ümumi məbləğinin 35.5%-i (2017: 29.3%) xarici valyutalarda ifadə edilmişdir.

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2018 və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə müştərilərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlərin ümumi balans dəyəri və kredit zərərləri üzrə ehtiyatın kateqoriyalar üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	31 dekabr 2018			31 dekabr 2017		
	Ümumi balans dəyəri	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	Balans dəyəri	Ümumi balans dəyəri	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	Balans dəyəri
Korporativ kreditlər	106,858	22,667	84,191	73,737	19,010	54,727
Biznes kreditləri	19,447	9,061	10,386	21,774	8,000	13,774
İstehlak kreditləri	55,587	13,224	42,363	52,187	9,763	42,424
İpoteka kreditləri	9,493	1,602	7,891	8,904	1,275	7,629
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərle müştərilərə verilmiş kreditlər	191,385	46,554	144,831	156,602	38,048	118,554

Hüquqi şəxslərə verilmiş kredit növlərinin daha ətraflı təsviri aşağıda göstərilir:

- Korporativ kreditlər – kommersiya müəssisələrinə verilmiş kreditlərdir;
- Biznes kreditləri – kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə verilmiş kreditlərdir;
- İstehlak kreditləri – şəxsi ehtiyaclar üçün fiziki şəxslərə verilmiş kreditlərdir;
- İpoteka kreditləri – ipoteka məqsədləri üçün fiziki şəxslərə verilmiş kreditlərdir.

Hesabat dövrünün əvvəli və sonu arasındakı müddətdə müştərilərə verilmiş kreditlər üçün kredit zərərləri üzrə ehtiyatda və ümumi amortizasiya olunmuş dəyərdə dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
Korporativ kreditlər								
1 yanvar 2018-ci il tarixinə	118	3,307	15,585	19,010	28,597	21,422	23,718	73,737
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
Köçümlər:								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(6)	6	-	-	(1,422)	1,422	-	-
- dəyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(37)	(1,970)	2,007	-	(80)	(4,650)	4,730	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	3	(3)	-	-	598	(598)	-	-
Yeni yaradılmış və ya alınmış Dövr ərzində tanınması	363	309	2,121	2,793	58,213	10,266	4,044	72,523
dayandırılmış	(112)	(1,546)	(2,015)	(3,673)	(27,970)	(14,465)	(3,441)	(45,876)
Digər dəyişikliklər	50	244	4,244	4,538	2,709	(1,935)	5,700	6,474
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	379	347	21,942	22,668	60,645	11,462	34,751	106,858

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müşərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyər- siz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyər- siz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
Biznes kreditləri								
1 yanvar 2018-ci il tarixinə	66	761	7,173	8,000	5,638	5,008	11,128	21,774
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:								
Köçümlər:								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(17)	17	-	-	(667)	667	-	-
- dəyər-sizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	(225)	225	-	-	(618)	618	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	8	(8)	-	-	287	(287)	-	-
Yeni yaradılmış və ya alınmış	21	7	1,074	1,102	3,154	282	1,944	5,380
Dövr ərzində tanınması	(52)	(308)	(82)	(442)	(4,369)	(3,511)	(89)	(7,969)
Dayandırılmış	(6)	(210)	617	401	(806)	(42)	1,110	262
Digər dəyişikliklər								
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	20	34	9,007	9,061	3,237	1,499	14,711	19,447
	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyər- siz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyər- siz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
İstehlak kreditləri								
1 yanvar 2018-ci il tarixinə	4	138	9,621	9,763	34,884	1,742	15,561	52,187
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:								
Köçümlər:								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(34)	34	-	-	(2,375)	2,375	-	-
- dəyər-sizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(227)	(209)	436	-	(418)	(362)	780	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	4	(4)	-	-	499	(474)	(25)	-
Yeni yaradılmış və ya alınmış	136	16	95	247	18,331	357	162	18,850
Dövr ərzində tanınması	(1)	(49)	(769)	(819)	(9,983)	(627)	(1,361)	(11,971)
Dayandırılmış	363	125	3,545	4,033	(1,042)	(1,970)	(467)	(3,479)
Digər dəyişikliklər								
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	245	51	12,928	13,224	39,896	1,041	14,650	55,587

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyər- siz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyər- siz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
<i>İpoteka kreditləri</i>								
1 yanvar 2018-ci il tarixinə	22	94	1,159	1,275	6,073	1,059	1,772	8,904
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
Köçürmələr:								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(1)	1	-	-	(362)	362	-	-
- dəyər-sizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(34)	(420)	454	-	(63)	(757)	820	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	150	(62)	(88)	-
Yeni yaradılmış və ya alınmış	4	-	30	34	1,770	19	54	1,843
Dövr ərzində tanınması								
dayandırılmış	(2)	(8)	(18)	(28)	(415)	(153)	(33)	(601)
Digər dəyişikliklər	24	334	(37)	321	(445)	(239)	31	(653)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	13	1	1,588	1,602	6,708	229	2,556	9,493

Müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyər-sizləşməsi üzrə ehtiyat

31 dekabr 2018-ci il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Biznes kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
Təminat-sız kreditlər	17,795	2,750	51,386	73	72,004
Girovla təmin edilmiş kreditlər:					
- Daşınmaz əmlak	81,057	15,705	1,104	9,420	107,286
- Pul depozitləri	7,245	-	1,391	-	8,636
- Digər aktivlər	761	992	1,706	-	3,459
Dəyər-sizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(22,668)	(9,060)	(13,224)	(1,602)	(46,554)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	84,190	10,387	42,363	7,891	144,831

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2017-ci il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Biznes kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
Təminatsız kreditlər	5,223	819	48,500	65	54,607
Girovla təmin edilmiş kreditlər:					
- Daşınmaz əmlak	59,802	19,915	1,352	8,839	89,908
- Pul depozitləri	453	-	148	-	601
- Digər aktivlər	8,259	1,040	2,187	-	11,486
Dəyersizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(19,010)	(8,000)	(9,763)	(1,275)	(38,048)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	54,727	13,774	42,424	7,629	118,554

Digər aktivlər əsasən nəqliyyat vasitələri və avadanlıqlardan ibarətdir. Yuxarıda qeyd olunan məlumatda kreditin və ya qoyulmuş girovun balans dəyəri (bunlardan hansı daha aşağı olarsa) göstərilmişdir; digər məlumatlar isə təminatsız kreditlərin tərkibində açıqlanmışdır. Kreditlərin balans dəyəri girov qoyulmuş aktivlərin likvidlik səviyyəsinə görə bölüşdürülmüşdür.

Vaxtı keçmiş kreditlərin müddətlər üzrə təhlili aşağıda təqdim olunur. Vaxtı keçmiş kreditlərin əksəriyyəti dəyersizləşmiş hesab olunmur.

Bank daxili siyasətinə uyğun olaraq kredit portfelində reytingləri dəqiq və ardıcıl şəkildə tətbiq etməlidir. Bu, mövcud risklərin məqsədli idarə olunması, habelə kredit risklərinin həcmnin bütün fəaliyyət növləri, coğrafi bölgələr və məhsullar üzrə müqayisə edilməsi imkanını təmin edəcəkdir. Reyting sistemi biznes tərəfdaşlarının qiymətləndirilməsi üçün əsas ilkin məlumat olan bir sıra maliyyə-analitik metodlara, eləcə də işlənmiş bazar məlumatlarına əsaslanır. Bütün daxili risk kateqoriyaları Bankın reyting siyasətinə uyğun olaraq müəyyən edilir. Verilən reytinglər müntəzəm qaydada qiymətləndirilir və yenidən baxılır.

Yaxşı maliyyə vəziyyəti və yaxşı borcun ödənilməsi tarixi olan müştərilərə verilmiş kreditlər və digər maliyyə aktivləri standart səviyyəyə daxil edilir. Qeyri-standart kreditlər kredit müqavilələrinin şərtlərində dəyişiklik edilmiş standart reytingdən aşağı olan, lakin fərdi şəkildə dəyersizləşməmiş kreditlərdən ibarətdir.

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyersiz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
Korporativ kreditlər				
ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	60,645	11,462	137	72,244
ödənişi 30-90 gün gecikdirilmiş	-	-	66	66
ödənişi 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	3,818	3,818
ödənişi 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	1,413	1,413
ödənişi 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	29,315	29,315
Ümumi balans dəyəri	60,645	11,462	34,749	106,858
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(379)	(347)	(21,942)	(22,667)
Balans dəyəri	60,266	11,115	12,807	84,191
Biznes kreditləri				
ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	3,237	168	70	3,475
ödənişi 30-90 gün gecikdirilmiş	-	1,331	-	1,331
ödənişi 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	1,872	1,872
ödənişi 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	207	207
ödənişi 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	12,562	12,562
Ümumi balans dəyəri	3,237	1,499	14,711	19,447
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(21)	(33)	(9,007)	(9,061)
Balans dəyəri	3,216	1,466	5,704	10,386
İstehlak kreditləri				
ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	39,895	494	142	40,531
ödənişi 30-90 gün gecikdirilmiş	-	546	32	577
ödənişi 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	205	205
ödənişi 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	355	355
ödənişi 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	13,918	13,918
Ümumi balans dəyəri	39,895	1,040	14,652	55,587
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(245)	(51)	(12,928)	(13,224)
Balans dəyəri	39,650	989	1,724	42,363

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	1-ci Mərhələ (12 aylıq ECL)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün ECL)	3-cü Mərhələ (dəyərsiz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün ECL)	Cəmi
İpoteka kreditləri				
ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	6,707	113	116	6,936
ödənişi 30-90 gün gecikdirilmiş	-	117	-	117
ödənişi 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	727	727
ödənişi 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	41	41
ödənişi 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	1,672	1,672
Ümumi balans dəyəri	6,707	230	2,556	9,493
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(13)	(1)	(1,588)	(1,602)
Balans dəyəri	6,694	229	968	7,891

31 dekabr 2017-ci il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Biznes kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	27,268	3,915	33,306	5,943	70,432
Standart reytingli	25,657	3,435	32,625	5,823	67,540
Qeyri-standart reytingli	1,611	480	681	120	2,892
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş:					
ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	3,637	2,740	2,431	417	9,225
ödənişi 30-90 gün gecikdirilmiş	446	702	854	79	2,081
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	4,083	3,442	3,285	496	11,306
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ):					
ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	12,577	711	116	-	13,404
ödənişi 30-90 gün gecikdirilmiş	6,284	2,579	74	734	9,671
ödənişi 91-180 gün gecikdirilmiş	3,186	1,471	520	234	5,411
ödənişi 181-360 gün gecikdirilmiş	33	105	927	203	1,268
ödənişi 360 gündən çox gecikdirilmiş	20,306	9,551	13,959	1,294	45,110
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)	42,386	14,417	15,596	2,465	74,864
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(19,010)	(8,000)	(9,763)	(1,275)	(38,048)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər (xalis)	54,727	13,774	42,424	7,629	118,554

Dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi. Kreditlərin dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi zamanı nəzərə alınan əsas amillər müxtəlif vaxt intervalında vaxtı keçmiş məbləğlərin qalıqlarında hərəkətləri ölçən modelin ("roll-rate") təqdim etdiyi məlumatlardır. Bank dəyərsizləşmə baxımından iki səviyyədə qiymətləndirmə aparır: fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar və məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar.

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar. Bank mühüm olan hər bir kredit üzrə tələb olunan ehtiyatları fərdi şəkildə müəyyən edir. Ehtiyatların məbləği müəyyən edildiyi zaman aşağıdakı amillər nəzərə alınır: biznes tərəfdaşının biznes-planının dayanıqlılığı, onun maliyyə çətinlikləri yarandığı təqdirdə fəaliyyət nəticələrini təkmilləşdirmək qabiliyyəti, proqnozlaşdırılan mədaxillər və müflislik halında gözlənilən dividend ödənişləri, maliyyə dəstəyinin cəlb edilməsi imkanı, girovun satış dəyəri və gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətinin müddətləri. Gözlənilməyən hadisələr daha çox diqqət tələb etdiyi hallar istisna olmaqla, dəyersizləşmə zərərləri hər hesabat tarixində qiymətləndirilir.

Məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar. Fərdi olaraq mühüm olmayan müştərilərə verilmiş kreditlərin (o cümlədən kredit kartları, ipoteka kreditləri və girovsuz istehlakçı kreditlərinin) və fərdi olaraq mühüm olan, lakin fərdi şəkildə dəyersizləşməsinə dair obyektiv sübutlar olmayan kreditlərin dəyersizləşməsi üçün ehtiyatlar məcmu şəkildə qiymətləndirilir. Ehtiyatlar hər hesabat tarixində qiymətləndirilir və bu zaman hər bir kredit portfeli ayrıca təhlil edilir. Məcmu şəkildə qiymətləndirmə zamanı fərdi şəkildə dəyersizləşməyə dair obyektiv sübut olmayanda da portfelin dəyersizləşməsi müəyyən edilir. Dəyersizləşmə zərərləri “roll-rate” modelinin təqdim etdiyi məlumatları nəzərə almaqla müəyyən edilir. Bundan sonra dəyersizləşmə ehtiyatı kredit rəhbərliyi tərəfindən Bankın ümumi siyasətinə uyğunluq baxımından yoxlanılır.

Maliyyə zamanətləri və akkreditivləri kreditlərlə eyni qaydada qiymətləndirilir və ehtiyat ayrılır.

Bank BMS 39 “Maliyyə Alətləri: Tanınması və Qiymətləndirilməsi” standartında nəzərdə tutulan portfel üzrə ehtiyatın yaradılması metodologiyasını tətbiq etmiş və baş vermiş, lakin hesabat dövrünün sonuna heç bir fərdi kredit üzrə spesifik olaraq müəyyən edilməmiş dəyersizləşmə zərərləri üçün ehtiyat yaratmışdır. Bankın siyasəti kreditin dəyersizləşməsinə dair spesifik olaraq obyektiv dəlil müəyyən edilməyə qədər hər bir krediti “vaxtı keçməmiş və dəyersizləşməmiş” kateqoriyasına təsnifləşdirməkdir. Bu siyasət və portfelin dəyersizləşməsi metodologiyasının tətbiqi ilə əlaqədar olaraq dəyersizləşmə üzrə ehtiyat fərdi şəkildə dəyersizləşmiş kreditlərin ümumi məbləğindən artıq ola bilər.

Kreditin dəyersizləşməsinə müəyyən edərəkən Bankın nəzərə aldığı əsas amillər onun vaxtının keçməsi statusu və müvafiq girov təminatının (əgər varsa) dəyərini realizasiya etmək imkanındır. Bunun əsasında yuxarıdakı cədvəldə fərdi şəkildə dəyersizləşmiş kreditlərin ödəmə müddətləri üzrə təhlili göstərilir.

Vaxtı keçmiş, lakin dəyersizləşməmiş kreditlərə əsasən təminatlı kreditlər daxildir. Təminatın ədalətli dəyəri gecikdirilmiş faiz ödənişləri və əsas məbləğin ödənilməsinə kifayət edir. Vaxtı keçmiş, lakin dəyersizləşməmiş kimi göstərilən məbləğlər kreditin yalnız ayrı-ayrı ödənişlərinin vaxtı keçmiş məbləğini deyil, bu cür kreditlərin bütöv qalığını əks etdirir.

Təminatın maliyyə təsiri təminatın dəyərini aşağıdakı aktivlər üçün ayrıca olaraq açıqlamaqla göstərilir: (i) girov təminatı və kreditin keyfiyyətini yaxşılaşdıran digər tədbirləri aktivin balans dəyərinə bərabər və ya ondan artıq olan aktivlər (“dəyərindən artıq təmin edilmiş aktivlər”) və (ii) girov təminatı və kreditin keyfiyyətini yaxşılaşdıran digər tədbirləri aktivin balans dəyərindən az olan aktivlər (“kifayət qədər təmin edilməmiş aktivlər”).

31 dekabr 2018-ci il tarixinə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

	Dəyərindən artıq təminatlı aktivlər		Dəyərindən az təminatlı aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri
Korporativ kreditlər	56,836	142,256	50,022	21,507
Biznes kreditləri	8,486	16,448	10,961	4,617
İstehlak kreditləri	1,745	7,015	53,842	1,766
İpoteka kreditləri	8,292	17,051	1,201	791

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2017-ci il tarixinə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

	Dəyərindən artıq təminatlı aktivlər		Dəyərindən az təminatlı aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədətli dəyəri	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədətli dəyəri
Korporativ kreditlər	43,714	115,527	30,023	17,790
Biznes kreditləri	11,870	29,521	9,904	5,700
İstehlak kreditləri	2,252	8,850	49,935	753
İpoteka kreditləri	7,801	16,815	1,103	801

Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər

31 dekabr 2018-ci il tarixinə 66,668 AZN (2017: 74,864 AZN) məbləğində kreditlər fərdi qaydada qiymətləndirilmişdir. Belə kreditlər üçün 33,698 AZN (2017: 29,223 AZN) məbləğində fərdi şəkildə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat tanınmışdır.

ARMB-nin qaydalarına uyğun olaraq kreditlər yalnız İdarə Heyətinin qərarı ilə və ya, xüsusi hallarda, məhkəmə qərarı ilə silinə bilər.

Girov və kreditin keyfiyyətini artıran digər amillər

Tələb olunan girovun məbləği və növü biznes tərəfdaşının kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Girov növlərinin münasibliyi və qiymətləndirmə parametrlərinə dair qaydalar tətbiq edilmişdir.

Alınmış girovların əsas növləri aşağıdakılardır:

- korporativ kreditlər üçün daşınmaz əmlak və ticarət debitor borcları üzrə haqlar, üçüncü tərəf zəminliyi;
- istehlak kreditləri üçün pul vəsaitləri, kreditə götürülən istehlak əşyaları üzrə haqlar və yaşayış mülkləri üzrə girovlar;
- avtokreditlər üçün pul vəsaitləri və nəqliyyat vasitələrinin girovları.

Rəhbərlik girovun bazar dəyərində nəzarət edir, müvafiq razılaşmaya uyğun olaraq əlavə girov tələb edir və kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatın münasibliyini nəzərdən keçirdiyi zaman əldə etdiyi girovun bazar dəyərində nəzarət edir.

Müştərilərə verilmiş kreditlərin konsentrasiyası

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın on ən iri borcalanına (2017: 10) verilmiş kreditlərin cəmi 45,904 AZN olmuşdur ki, bu da ümumi kredit portfelinin 24%-ni təşkil edir (2017: 36,090 AZN və ya 23%).

Kreditlər aşağıdakı növ müştərilərə verilmişdir: (məbləğlər ehtiyatdan əvvəl təqdim edilir):

	2018	2017
Özəl müəssisələr	106,858	73,737
Fiziki şəxslər	84,527	82,865
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	191,385	156,602

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Kreditlər Azərbaycanda aşağıdakı sənaye sektorları üzrə təmin edilmişdir (məbləğlər ehtiyatdan əvvəl təqdim edilir):

	2018	2017
Fiziki şəxslər	84,527	82,865
Ticarət müəssisələri	64,881	38,471
Daşınmaz əmlakın tikintisi	23,366	11,380
İstehsalat	18,611	23,886
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	191,385	156,602

Müştərilərə verilmiş kreditlərin hər bir kateqoriyasının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün Qeyd 23-ə baxın. Müştərilərə verilmiş kreditlərin ödəmə müddəti üzrə təhlili Qeyd 22-də göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 24-də açıqlanır.

10 ARMB tərəfindən buraxılmış notlar və digər təşkilatların istiqrazları

	2018	2017
ARMB tərəfindən buraxılmış notlar	34,706	32,618
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış istiqrazlar	10,699	-
Birjada qiyməti müəyyən edilməyən korporativ səhmlər (Bakı Fond Birjasında 4.76%-lik mülkiyyət payı)	60	60
Kredit zərəri üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(239)	-
Cəmi	45,226	32,678

31 dekabr 2018-ci il tarixinə ARMB tərəfindən buraxılmış notlar və digər təşkilatların istiqrazları 1-ci Mərhələyə aid edilmişdir.

Borc qiymətli kağızların nominal faiz dərəcələri və ödəmə müddətləri aşağıda təqdim olunur:

	2018		2017	
	İllik faiz dərəcəsi	Ödəmə müddəti	İllik faiz dərəcəsi	Ödəmə müddəti
ARMB tərəfindən buraxılmış notlar	7.8%-8.3%	yanvar, 2019	10.01%-14.98%	yanvar, 2018
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış istiqrazlar	7.5%-8.8%	fevral 2019 – mart 2021	-	-

ARMB tərəfindən buraxılmış notların tədavül müddəti 28 gündür və Bankın uçot siyasətinə uyğun olaraq pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən ibarətdir. ARMB tərəfindən buraxılmış notların vaxtı keçməmiş və ya dəyersizləşməmişdir.

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin istiqrazlarının tədavül müddəti 364 gün və 1,092 gündür. Maliyyə Nazirliyinin istiqrazlarının vaxtı keçməmiş və dəyersizləşməmişdir.

Bütün qiymətli kağızlar portfeli amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilmişdir.

ARMB tərəfindən buraxılmış notların və digər təşkilatların istiqrazlarının hər bir kateqoriyasının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat Qeyd 24-də açıqlanır.

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

11 Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlar üzrə hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	Kompüter və ofis avadanlığı	Mebel və digər avadanlıqlar	Nəqliyyat vasitələri	Cəmi
İlkin dəyər					
31 dekabr 2017-ci il	8,722	12,111	1,948	127	22,908
Əlavələr	48	957	61	-	1,066
Silinmələr	-	(1)	(24)	(17)	(42)
Köçürmələr	-	-	-	-	-
31 dekabr 2018-ci il	8,770	13,067	1,985	110	23,932
Yığılmış köhnəlmə					
31 dekabr 2017-ci il	(5,830)	(10,035)	(1,720)	(113)	(17,698)
Amortizasiya xərci	(827)	(786)	(72)	(5)	(1,690)
Silinmələr	-	1	11	17	29
Köçürmələr	-	-	-	-	-
31 dekabr 2018-ci il	(6,657)	(10,820)	(1,781)	(101)	(19,359)
Xalis balans dəyəri					
31 dekabr 2017-ci il	2,892	2,076	228	14	5,210
31 dekabr 2018-ci il	2,113	2,247	204	9	4,573
	İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	Kompüter və ofis avadanlığı	Mebel və digər avadanlıqlar	Nəqliyyat vasitələri	Cəmi
İlkin dəyər					
31 dekabr 2016-cı il	10,665	9,718	3,169	125	23,677
Əlavələr	45	1,422	75	2	1,544
Silinmələr	(1,952)	(276)	(85)	-	(2,313)
Köçürmələr	(36)	1,247	(1,211)	-	-
31 dekabr 2017-ci il	8,722	12,111	1,948	127	22,908
Yığılmış köhnəlmə					
31 dekabr 2016-cı il	(5,955)	(7,761)	(2,594)	(107)	(16,417)
Amortizasiya xərci	(1,235)	(1,581)	(150)	(6)	(2,972)
Silinmələr	1,360	271	60	-	1,691
Köçürmələr	-	(964)	964	-	-
31 dekabr 2017-ci il	(5,830)	(10,035)	(1,720)	(113)	(17,698)
Xalis balans dəyəri					
31 dekabr 2016-cı il	4,710	1,957	575	18	7,260
31 dekabr 2017-ci il	2,892	2,076	228	14	5,210

31 dekabr 2018-ci il tarixinə tam amortizasiya olunmuş əmlak və avadanlıqların ümumi balans dəyəri 10,693 AZN (2017: 8,725 AZN) təşkil etmişdir

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

12 Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər üzrə hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Lisenzialar	Proqram təminatı	Cəmi
İlkin dəyər			
31 dekabr 2017-ci il	8,485	8,929	17,414
Əlavələr	1,083	1,283	2,366
31 dekabr 2018-ci il	9,568	10,212	19,780
Yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2017-ci il	(6,933)	(2,529)	(9,462)
Amortizasiya xərci	(1,403)	(975)	(2,378)
31 dekabr 2018-ci il	(8,336)	(3,504)	(11,840)
Xalis balans dəyəri			
31 dekabr 2017-ci il	1,552	6,400	7,952
31 dekabr 2018-ci il	1,232	6,708	7,940
	Lisenzialar	Proqram təminatı	Cəmi
İlkin dəyər			
31 dekabr 2016-cı il	7,493	8,048	15,541
Əlavələr	992	881	1,873
31 dekabr 2017-ci il	8,485	8,929	17,414
Yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2016-cı il	(5,767)	(1,841)	(7,608)
Amortizasiya xərci	(1,166)	(688)	(1,854)
31 dekabr 2017-ci il	(8,336)	(3,504)	(11,840)
Xalis balans dəyəri			
31 dekabr 2016-cı il	1,726	6,207	7,933
31 dekabr 2017-ci il	1,552	6,400	7,952

31 dekabr 2018-ci il tarixinə tamamilə amortizasiya olunmuş qeyri-maddi aktivlərin ümumi balans dəyəri 7,646 AZN (2017: 6,191 AZN) təşkil etmişdir.

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

13 Mənfəət vergisi

Korporativ mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Cari vergi xərci	(1,896)	(1,964)
II üzrə təxirə salınmış mənfəət vergisi (xərci)/gəliri	(225)	707
Mənfəət vergisi xərci	(2,121)	(1,257)

2018-ci və 2017-ci illər ərzində şirkətlərə (o cümlədən banklara) tətbiq edilən mənfəət vergisi dərəcəsi 20% təşkil etmişdir. Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi qanunvericilikdə nəzərdə tutulan mənfəət vergisi dərəcəsindən fərqlənir. Aşağıdakı cədvəldə qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş mənfəət vergisi xərci faktiki xərclərlə üzləşdirilir:

	2018	2017
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəlki mənfəət	8,075	8,850
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş mənfəət vergisi dərəcəsi	20%	20%
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş dərəcə ilə hesablanmalı olan mənfəət vergisi xərci	(1,615)	(1,770)
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan xərclərin vergi effekti:		
Keçmiş illərin tanınmamış vergi zərərinin istifadəsi	-	1,427
Gəlirdən çıxılmayan xərclərin təsiri	(506)	(914)
Mənfəət vergisi xərci	(2,121)	(1,257)

31 dekabr tarixinə təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri və onların müvafiq illərdə hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2016	Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınmış	2017	Bölüşdürülməmiş mənfəətdə tanınmış (BMHS 9-a keçid)	Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınmış	2018
Müvəqqəti fərqlərin vergi effekti						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	-	-	227	-	227
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	(291)	-	(291)	-	-	(291)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	(3,218)	390	(2,828)	203	(363)	(2,988)
Əmlak və avadanlıqlar	146	139	285	-	37	322
Qeyri-maddi aktivlər	(59)	-	(59)	-	-	(59)
Sair öhdəliklər	537	73	610	-	(91)	519
Sair aktivlər	(192)	105	(87)	20	192	125
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(3,077)	707	(2,370)	450	(225)	(2,145)

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

14 Sair aktivlər və öhdəliklər

Sair aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Ödənilməkdə olan məbləğlər	2,957	3,163
Sair maliyyə aktivləri	2,957	3,163
Yenidən mülkiyyətə keçmiş girov	2,803	2,617
Avans ödənişləri	2,011	2,204
Sair	22	9
Sair qeyri-maliyyə aktivləri	4,836	4,830
Sair aktivlər	7,793	7,993

31 dekabr 2018-ci il tarixinə 2,011 AZN (2017: 2,204 AZN) məbləğində avans ödənişləri əsasən əmlak və avadanlıqların alınması, reklam, sığorta və icarə xidmətləri üçün ödənişlərdən ibarət olmuşdur.

Sair öhdəliklər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2018	2017
Plastik kartlar üzrə hesablaşmalar	3,057	2,252
Sair	122	448
Sair maliyyə öhdəlikləri	3,179	2,700
İşçilər üzrə hesablanmış xərclər	1,168	1,596
Sosial fondlara ödənişlər	613	557
Təxirə salınmış gəlirlər	519	401
Ehtiyatlar	356	243
Sair	258	434
Sair qeyri-maliyyə öhdəlikləri	2,914	3,231
Sair öhdəliklər	6,093	5,931

İşçilər üzrə hesablanmış xərclərə Bankın maliyyə nəticələrinə əsasən işçilərə verilmiş 458 AZN (2017: 865 AZN) məbləğində mükafatlar, eləcə də istifadə edilməmiş məzuniyyət günlərinə görə hesablanmış 710 AZN (2017: 731 AZN) məbləğində müavinətlər daxildir.

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə təxirə salınmış gəlirlər əsasən plastik kartlar, zəmanət və akkreditivlərin təqdim edilməsinə görə alınmış komissiyalardan ibarətdir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə sair maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

Pul köçürmələri üzrə hesablaşmalar	2018	2017
Vaxtı keçməmiş və dəyersizləşməmiş		
Sair maliyyə aktivləri		
Standart reyting	2,957	3,163
Cəmi sair maliyyə aktivləri	2,957	3,163

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

15 Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər

Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Azərbaycan İpoteka Fonduna ödəniləcək vəsaitlər	4,558	3,803
Sahibkarlığa Kömək Milli Fonduna ödəniləcək vəsaitlər	2,200	–
Tələbli depozitlər	512	514
Kredit təşkilatlarınınma ödəniləcək vəsaitlər	7,270	4,317

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bank Azərbaycan İpoteka Fondundan və Sahibkarlığa Kömək Milli Fondundan müvafiq olaraq 2048-ci və 2023-cü ilə qədər illik 1%-4% və 1% dərəcəsi ilə (2017: 2047-ci ilə qədər illik 1%-4% dərəcəsi) 4,558 AZN (2017: 3,803 AZN) və 2,200 AZN (2017: sıfır) məbləğində kredit vəsaitləri cəlb etmişdir.

16 Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər

Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Cari hesablar	235,334	247,276
Müddətli depozitlər	99,716	95,861
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	335,050	343,137

31 dekabr 2018-ci il tarixinə müştərilərə ödəniləcək vəsaitlərin 136,650 AZN məbləği və ya 41%-i (2017: 133,950 AZN və ya 39%) on ən iri müştəriyə (2017: on ən iri müştəri) aid olmuşdur.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə fiziki şəxslərin ödənilməmiş müddətli depozitləri üzrə orta illik faiz dərəcəsi 2.73% (2017: 5.38%), hüquqi şəxslərin ödənilməmiş müddətli depozitləri üzrə orta illik faiz dərəcəsi isə 2.16% (2017: 4.80%) təşkil etmişdir.

Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlərə aşağıdakı növ müştəri hesabları daxildir:

	2018	2017
Özəl müəssisələr	227,960	226,283
Fiziki şəxslər	106,931	116,825
Dövlət təşkilatları	159	29
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	335,050	343,137

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə təhlili aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2018	2017
Ticarət	181,521	182,742
Fiziki şəxslər	106,931	116,825
Daşınmaz əmlakın tikintisi	18,901	17,958
Sığorta və digər maliyyə təşkilatları	14,221	14,705
Nəqliyyat və rabitə	11,304	9,140
Dövlət və ictimai təşkilatlar	2,172	1,767
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	335,050	343,137

Müştəri hesablarının hər bir kateqoriyasının ədalətli dəyəri haqqında məlumat Qeyd 23-də təqdim edilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 24-də açıqlanır.

17 Nizamnamə kapitalı

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə adi səhmlərin sayı 2,769,035,194 (2017: 2,769,035,194) olmuşdur. Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuş hər bir adi səhmin nominal dəyəri 0.02 AZN-dir. Bu səhmlər bərabər hüquqludur və hər bir səhm üzrə səhmdara bir səs hüququ verilir.

Səhmdarlar Bankın nizamnamə kapitalına qoyuluşlarını Azərbaycan manatı ilə həyata keçirmiş və dividend və hər hansı kapital ödənişlərini Azərbaycan manatı ilə almaq hüququna malikdirlər.

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə Bankın nizamnamə kapitalı aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Dövriyyədə olan adi səhmlərin sayı	Cəmi ödənilmiş və qeydiyyatdan keçmiş adi səhmlərin nominal dəyəri
31 dekabr 2016	2,340,535,194	46,811
Emissiya edilmiş yeni səhmlər	428,500,000	8,570
31 dekabr 2017	2,769,035,194	55,381
Emissiya edilmiş yeni səhmlər	-	-
31 dekabr 2018	2,769,035,194	55,381

Bankın səhmdarlarının 18 aprel 2018-ci il tarixli qərarına əsasən nizamnamə kapitalı 5,000 ABŞ dollarına (8,501 AZN) qədər artırılmışdır.

30 may 2017-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi Bankın nizamnamə kapitalının 55,381 AZN-dək artırılması üçün hər birinin nominal dəyəri 0.02 AZN olan 428,500,000 ədəd əlavə səhmin emissiyasını qeydə almış və 18 sentyabr 2017-ci il tarixində bu emissiyanı təsdiqləmişdir. Əlavə səhmlər 5 aprel 2017-ci il tarixində tam ödənilmişdir.

18 Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər

Hüquqi məsələlər. Adi fəaliyyəti gedişində Bank məhkəmə iddiaları və şikayətləri ilə üzləşir. Rəhbərlik hesab edir ki, belə iddia və ya şikayətlərdən irəli gələn mümkün öhdəlik (əgər olarsa) Bankın maliyyə vəziyyəti və ya gələcək əməliyyat nəticələrinə əhəmiyyətli dərəcədə mənfi təsir göstərməyəcəkdir.

Şərti vergi öhdəlikləri. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruzdur. Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərh ilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycan Respublikasında son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyin şərh edilməsi və vergi hesablamalarının yoxlanılmasında daha sərt mövqe tuta bilər. Buna görə də vergi orqanları Bankın əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarilə, müvafiq orqanlar tərəfindən əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanı bilər. Vergi yoxlamaları həmin yoxlamaların keçirildiyi il də daxil olmaqla, vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyətini əhatə edə bilər.

Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2018-ci il tarixinə onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhli düzgündür və vergi qanunvericiliyi ilə bağlı Bankın mövqeyi dəyişilməyəcəkdir.

Sığorta. Bank hal-hazırda səhvlər və ya buraxılmалardan irəli gələn öhdəliklərlə bağlı sığorta örtüyü əldə etməmişdir. Məsuliyyət sığortası hal-hazırda Azərbaycanda ümumiyyətlə mövcud deyil.

Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının ("Palata") normativlərinə riayət edilməsi. Palata banklardan yerli standartlara uyğun olan maliyyə hesabatları əsasında hesablanmış müəyyən əmsallara riayət etməyi tələb edir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bank aşağıdakı iki əmsal istisna olmaqla, bu əmsallara riayət etmişdir:

18 Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər (davamı)

- a) Kredit tələbləri üzrə təminatın bazar dəyəri təmin etdiyi öhdəlik məbləğinin 100 faizindən, təminat daşınmaz əmlak olduqda 150%-dən az olduğu halda bir borcalan və ya bir-biri ilə əlaqədar borcalanlar qrupu üzrə kredit risklərinin maksimum həddi bankın 1-ci dərəcəli kapitalının 7 faizindən artıq olmamalıdır, və
- b) Kredit tələbləri üzrə təminatın bazar dəyəri təmin etdiyi öhdəlik məbləğinin 100 faizindən, təminat daşınmaz əmlak olduqda 150%-dən az olmadığı halda bir borcalan və ya bir-biri ilə əlaqədar borcalanlar qrupu üzrə kredit risklərinin maksimum həddi bankın 1-ci dərəcəli kapitalının 20 faizindən artıq olmamalıdır.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın əmsalları müvafiq olaraq 19.62% və 6.94% (31 dekabr 2017: 16.08% və 18.72%) olmuşdur.

31 mart 2019-cu il tarixinə Bank Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən bank, habelə beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən verilmiş minimum investisiya reytinginə malik qeyri-rezident bankın kredit tələbi üzrə – tutulmalardan sonra bankın I dərəcəli kapitalının 20 (iyirmi) faizindən olmaması normativini pozmuşdur və faktiki əmsal 23.07% təşkil etmişdir. Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində Bank bu uyğunsuzluqla bağlı hər ay Palataya məlumat təqdim etmişdir. Rəhbərlik hesab edir ki, Banka qarşı gələcəkdə heç bir sanksiya tətbiq edilməyəcək və 2019-cu ilin may ayının sonuna qədər bu uyğunsuzluq aradan qaldırılacaqdır.

Bank tərəfindən müştərilərə zəmanətlərin və akkreditivlərin verilməsinin əsas məqsədi müştərilərə tələb olduqda vəsaitlərin mövcudluğunu təmin etməkdir. Zəmanətlər və ehtiyat akkreditivləri müştəri üçüncü tərəflər qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Bankın ödəmələr edəcəyini qəti təsdiq edən sənədlərdir. Sənədli akkreditivlər və kommersiya akkreditivləri, Banka müəyyən edilmiş məbləğə qədər və xüsusi şərtlərlə tələb təqdim etmək hüququnu üçüncü tərəfə verən, Bankın müştəri adından üzərinə götürdüyü yazılı öhdəlik olaraq, aid olduqları malların çatdırılması və ya pul depozitləri ilə təmin edilir və beləliklə də birbaşa borcla müqayisədə daha aşağı riskə məruz qoyur.

31 dekabr tarixinə Bankın təəhhüdləri və şərti öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər		
İstifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri	73,939	85,914
Açılmış zəmanətlər	21,666	24,928
Akkreditivlər	7,489	8,632
Cəmi	103,094	119,474
Əməliyyat lizinqi ilə bağlı öhdəliklər		
1 ilədək	2,067	1,842
1 ildən 5 ilədək	3,577	3,816
5 ildən artıq	2,067	2,924
Cəmi	7,711	8,582
Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (girovun çıxılmasından əvvəl)	110,805	128,056
Çıxılsın – zəmanətlər üzrə girov kimi saxlanılan pul vəsaitləri	(881)	(523)
Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	109,924	127,533

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə mövcud olan zəmanət məktublarının əksəriyyəti müştərilərə mal və xidmətlərin təchiz edilməsi üçün verilmiş zəmanətlər və müxtəlif təşkilatlarla elan edilmiş tenderlərdə iştirak etmək niyyəti ilə girov kimi müştərilərə verilmiş tender zəmanətlərindən ibarətdir.

19 Xalis haqq və komissiya gəlirləri

Xalis haqq və komissiya gəlirləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Plastik kartlarla əməliyyatlar	4,628	4,807
Hesablaşma əməliyyatları	3,709	3,933
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	1,455	1,472
Zəmanətlər və akkreditivlər	800	721
Agent fəaliyyəti	266	178
Digər	36	85
Haqq və komissiya gəlirləri	10,894	11,196
Plastik kartlarla əməliyyatlar	(3,658)	(3,440)
Hesablaşma əməliyyatları	(1,425)	(1,699)
Agent fəaliyyəti	(234)	(127)
Zəmanətlər və akkreditivlər	(16)	(9)
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	-	(6)
Digər	(320)	(296)
Haqq və komissiya xərcləri	(5,653)	(5,577)
Xalis haqq və komissiya gəlirləri	5,241	5,619

20 İşçi heyəti üzrə xərclər

İşçi heyəti üzrə xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Əmək haqqı və mükafatlar	(7,395)	(8,563)
Sosial sığorta xərcləri	(1,457)	(1,780)
İşçilərə digər ödənişlər	(935)	(1,497)
İşçi heyəti üzrə xərclər	(9,787)	(11,840)

21 Ümumi və inzibati xərclər

Ümumi və inzibati xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Binadan istifadə və icarə	(2,569)	(2,928)
Texniki dəstək xərcləri	(1,723)	(1,641)
Rəbətə xərcləri	(961)	(1,022)
Hüquq və məsləhət xidmətləri	(882)	(779)
Mühafizə xidməti	(758)	(722)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(763)	(664)
Marketinq və reklam xərcləri	(640)	(728)
Üzvlük haqları	(362)	(238)
Kommunal xidmətlər	(300)	(331)
Cərimə və penyalar	(276)	-
Əyləncə xərcləri	(115)	(144)
Ofis təchizatı	(114)	(116)
Sığorta xərcləri	(83)	(96)
Mənfəət vergisi istisna olmaqla, əməliyyat vergiləri	(79)	(77)
Ezamiyyə xərcləri	(49)	(56)
Əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlərin silinməsi üzrə zərər	(13)	(622)
Sair xərclər	(630)	(854)
Ümumi və inzibati xərclər	(10,317)	(11,018)

22 Risklərin idarə olunması

Öz fəaliyyətində Bank müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, kredit limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Bankın daim mənfəətlə işləməsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bankın hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Bank kredit riski, likvidlik riski, bazar riski və əməliyyat riskinə məruz qalır.

Müstəqil riskə nəzarət prosesinə mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Bankın strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

Risklərin idarə olunması strukturu. İdarə Heyəti risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin risklərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyət daşıyan ayrıca müstəqil orqanlar da vardır.

Direktorlar Şurası. Direktorlar şurası risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsi üçün məsuliyyətlidir.

İdarə Heyəti. İdarə Heyəti Bankda ümumi risk prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Risk Komitəsi. Risk Komitəsi risk strategiyasının işlənilib hazırlanması və risk prinsipləri, konsepsiyası, siyasəti və limitlərinin tətbiqi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental risk məsələləri üçün məsuliyyətlidir və risklə bağlı müvafiq qərarların yerinə yetirilməsinə nəzarət edir.

Risklərin idarə olunması bölməsi. Risklərin idarə olunması bölməsi müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

Risklərə nəzarət bölməsi. Risklərə nəzarət bölməsi bütün Bankda risk prinsipləri, qaydaları və limitlərinə uyğunluğu izləmək üçün məsuliyyət daşıyır. Hər bir təsərrüfat qrupuna risklərə müstəqil nəzarət, o cümlədən müəyyən edilmiş limitlərlə müqayisədə riskə məruz qalan pozisiyaların həcminə nəzarət, eləcə də yeni məhsulların və strukturlaşdırılmış əməliyyatların riskinin qiymətləndirilməsi üçün məsuliyyət daşıyan mərkəzsizləşdirilmiş bölmə daxildir. Bu bölmə həmçinin risklərin ölçülməsi və hesabat sistemlərində tam əks etdirilməsi üçün məlumatın toplanmasını təmin edir.

Bankın xəzinədarlığı. Bankın xəzinədarlığı Bank aktivlərinin və öhdəliklərinin idarə olunması, eləcə də ümumi maliyyə strukturu üçün məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, xəzinədarlıq Bankın maliyyələşdirmə və likvidlik riskləri üzrə məsuliyyət daşıyır.

22 Risklərin idarə olunması (davamı)

Daxili Audit. Daxili audit funksiyası hər il Bankda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Bankın prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Audit Komitəsinə hesabat verir.

Risqlərin ölçülməsi və hesabat sistemləri. Bankın riskləri həm adi şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərəri, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyən zərərləri əks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modellər keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Bank baş verməsi ehtimal edilməyən ağır hadisələr əslində baş verdiyi təqdirdə ən pis hadisələrin ssenari modellərini hazırlayır.

Risqlərin monitorinqi və nəzarət edilməsi ilk öncə Bankın müəyyən etdiyi limitlərə əsaslanır. Belə limitlər Bankın biznes strategiyasını və bazar mühitini, eləcə də Bankın qəbul etmək istədiyi risk səviyyəsini əks etdirir və bu zaman əsas diqqət ayrı-ayrı sahələrə yetirilir. Bundan əlavə, Bank bütün risk və əməliyyat növləri üzrə ümumi risk həcmi ilə bağlı olaraq ümumi risk daşımaq qabiliyyətinə nəzarət edir və bu qabiliyyəti qiymətləndirir.

Bütün fəaliyyət növləri üzrə əldə edilmiş məlumat risklərin təhlil və nəzarət edilməsi və tez aşkar olunması məqsədilə yoxlanılır və işlənir. Mütəmadi olaraq sənaye sahəsi, müştəri və coğrafi risklər haqqında məlumat təqdim edilir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyası. Konsentrasiya biznes tərəfdaşlarının oxşar iş fəaliyyəti ilə məşğul olmasından, iş növünün eyni coğrafi regionda yer almasından, eyni iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olması və nəticədə iqtisadi, siyasi və ya digər şərtlərdəki dəyişikliklərin həmin biznes tərəfdaşlarının müqavilələrdə göstərilmiş şərtlərin yerinə yetirilməsi imkanlarına oxşar təsir göstərməsindən yaranır. Konsentrasiya Bankın fəaliyyətinin xüsusi coğrafi yerlərə və sənaye sahələrinə təsir göstərən dəyişikliklərə həssaslığını göstərir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşməmək üçün, Bankın daxili siyasət və prosedurlarına diversifikasiyalı portfelin dəstəklənməsinə yönəlmiş xüsusi prinsiplər daxil edilir. Müəyyən edilmiş risk konsentrasiyası müvafiq qaydada nəzarət və idarə olunur.

Kredit riski. Maliyyə aləti ilə əməliyyat aparan bir tərəfin müqavilə öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurularsa, Bank kredit riskinə məruz qalır.

Kredit riski Bankın qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində yaranır ki, bu da maliyyə aktivlərinin və balansdankənar kredit öhdəliklərin yaranmasına səbəb olur.

Bankın məruz qaldığı kredit riskinin maksimal səviyyəsi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyərində əks etdirilir. Təqdim edilmiş maliyyə zəmanətləri, kreditlərin verilməsi ilə bağlı öhdəliklər, istifadə edilməmiş kredit xətləri və ixrac/idxal akkreditivləri üçün maksimal kredit riski öhdəliyin məbləğidir.

Kreditlə bağlı təəhhüd riskləri. Bank müştərilərə zəmanətlər verir. Həmin zəmanətlər Bankın müştərilərin adından ödənişlər aparmağını tələb edə bilər. Müştərilər bu ödənişləri Banka akkreditivin şərtləri əsasında qaytarırlar. Onlar Bankı kreditlərlə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentləri üzrə kredit riskinin maksimal həcmi, qarşılıqlı hesablaşma haqqında əsas razılaşmaların və girov razılaşmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalmasını nəzərə almadan, daha yaxşı həmin komponentlərin balans dəyərləri ilə əks etdirilir.

Maliyyə aktivlərinin növləri üzrə kreditin keyfiyyəti. Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti Bankın daxili kredit reytingləri ilə idarə olunur. Aşağıdakı cədvəldə Bankın kredit reytingi sistemində əsaslanaraq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın kreditlə bağlı sətirlərində aktivlərin sinifləri üzrə kredit keyfiyyəti göstərilir.

Bank kredit riskini ayrı-ayrı biznes tərəfdaşları və coğrafi və sənaye konsentrasiyaları üzrə Bankın qəbul etməyə hazır olduğu riskin həcmi üzrə limitləri müəyyən etməklə və həmin limitlərə riayət edilməni monitorinq etməklə idarə edir və nəzarət altında saxlayır.

Bank kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən edilməsi təmin edilsin. Biznes tərəfdaşları üzrə limitlər hər bir biznes tərəfdaşına risk reytingi verən kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Kredit risklərini azaltmaq məqsədilə Bank fəal şəkildə girovdan istifadə edir.

22 Risklərin idarə olunması (davamı)

Gözlənilən kredit zərərlərinin (ECL) qiymətləndirilməsi. ECL gələcək pul axınlarındakı azalmaların ehtimal ilə ölçülmüş cari dəyərinin qiymətləndirilməsidir (yəni, müəyyən müddət ərzində çəki qismində müvafiq defolt riskləri istifadə olunmaqla kredit zərərlərinin orta çəkisidir). ECL-in qiymətləndirilməsi obyektivdir və gələcəkdə makroiqtisadi vəziyyətin inkişafı üzrə gözləntilərə defolt riskinin uyğunlaşdırılması yolu ilə müəyyən edilir. ECL-in qiymətləndirilməsi Bank tərəfindən istifadə olunan dörd parametrlə əsasən həyata keçirilir: defolt ehtimalı ("PD"), defolta məruz qalan dəyər ("EAD"), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ ("LGD") və diskont dərəcəsi ("DR").

Defolt anlayışı. Aşağıdakı halda Bank defolt vəziyyətinin yarandığını hesab edir.

- Kreditin ödənişi 90 gündən artıq gecikdirildikdə.

Gözlənilən kredit zərərləri maliyyə alətinin *bütöv müddəti* üzrə modeləşdirilir. *Bütöv müddət* borc alətlərinin bitmə tarixinədək qalan müddət ərzində gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişlər nəzərə alınmaqla müəyyənləşdirilir. Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər və maliyyə zamanəti müqavilələri üçün bu, Bankın kredit vermək üçün cari müqavilə öhdəliyinə malik olduğu müddət ərzində müqavilə ilə müəyyən edilmiş müddətdir. Müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə müddəti əsasında bütöv müddət üzrə potensial zərərlərin müəyyən edilməsi prinsipinə istisna olaraq fiziki şəxslərə verilmiş kredit kartları üzrə bütöv müddət üçün potensial zərərlər kredit kartları üzrə müqavilələrin gözlənilən müddəti və daxili statistikaya əsaslanan dövr ərzində müəyyən edilir və orta hesabla 3-5 il təşkil edir.

"Bütöv müddət üzrə ECL" modelində maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində bütün mümkün defolt hadisələrinin baş verməsi nəticəsində yaranan zərərlər qiymətləndirilir. "12 aylıq ECL" modeli hesabat dövründən sonra 12 ay ərzində və ya bitmə tarixinə bir ildən az qalmış maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində hesablanır və bitmə tarixinədək qalan müddət üzrə gözlənilən kredit zərərlərinin bir hissəsini təşkil edir.

ECL-in qiymətləndirilməsi üçün Bank üç yanaşma tətbiq edir: (i) fərdi qaydada qiymətləndirmə; (ii) portfel əsasında qiymətləndirmə; daxili reytinglər fərdi qaydada qiymətləndirilir, lakin eyni kredit riski reytingləri və eyni kredit portfeli seqmentləri üçün ECL-in hesablanması prosesində eyni kredit riski parametrləri (məsələn, PD, LGD) tətbiq edilir; və (iii) xarici reytinglər əsasında qiymətləndirmə.

Hazırkı maliyyə hesabatlarında tanınmış ECL səviyyəsi ilkin tanınmadan sonra borcalanın kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsindən asılıdır. Bu yanaşma gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün üç mərhələli modelə əsaslanır. 1-ci Mərhələ - ilkin tanınma zamanı dəyersizləşməmiş və həmin vaxtdan kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmamış maliyyə aktivləri üzrə 12 aylıq ECL əsasında dəyersizləşmə ehtiyatı tanınır. İlkin tanınma vaxtından etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmış, lakin hələ dəyersizləşməmiş maliyyə aləti 2-ci Mərhələyə köçürülür və dəyersizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Maliyyə aləti dəyersizləşdikdə 3-cü Mərhələyə köçürülür və dəyersizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Aktivin 3-cü Mərhələyə köçürülməsi nəticəsində Bank faiz gəlirini ümumi balans dəyəri əsasında tanımağı dayandırır və faiz gəlirini hesablayarkən gözlənilən kredit zərərləri çıxılmaqla, balans dəyərinə aktivin effektiv faiz dərəcəsini tətbiq edir.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması meyarı artıq yerinə yetirilmədikdə, maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə geri köçürülür. Əgər maliyyə aktivləri kredit riskinin əhəmiyyətli artması nəticəsində 2-ci Mərhələyə köçürülmüşdürsə, Bank həmin kredit riskinin aktuallığının saxlanması və ya dəyişməsindən əmin olmaq üçün ona nəzarət edir.

Defolt vəziyyətindən qayıtma defolt zamanı ona səbəb olmuş hadisələrin başa çatmasından asılıdır. Bu zaman iki ssenari müşahidə oluna bilər:

- 90 gündən artıq vaxtı keçmiş maliyyə aktivinin gecikmə müddəti 30 günə çatdıqda, bu artıq defolt hesab edilmir;
- digər defolt hadisələrinin təsir etdiyi vaxtı keçmiş maliyyə aktivləri ardıcıl olaraq 12 ay ərzində hər hansı defolt meyarına cavab vermədikdə, defolt statusundan çıxır;

Bu məntiq gecikmənin aradan qaldırılmasından sonrakı dövrdə maliyyə aktivinin defolt vəziyyətinə yenidən qayıtması ehtimalına əsasən aparılan təhlil nəticəsində müəyyən edilir.

22 Risklərin idarə olunması (davamı)

Maliyyə zamanətləri və kreditlərin verilməsi ilə bağlı öhdəliklər üzrə ECL-in qiymətləndirilməsi. Bu maliyyə alətləri üzrə ECL-in qiymətləndirilməsi balans riskləri üçün yuxarıda qeyd edilən eyni mərhələləri əks etdirir və EAD-nin hesablanması hissəsində fərqlənir. EAD kreditə konvertasiya əmsalı ("CCF") və gələcək əməliyyatlar (ExOff) üzrə müqavilə öhdəliyindən ibarətdir. Korporativ müştərilər üçün açılan, lakin istifadə edilməyən kredit xətləri, fiziki şəxslərə verilmiş kredit kartları və maliyyə zamanətləri üçün CCF defolt zamanı borcların statistik təhlili əsasında müəyyən edilir. Overdraftlar üçün CCF kredit limitlərinin müştərilər tərəfindən istənilən zaman istifadə edilə bilməsinə görə 100% müəyyən edilir.

Daxili reytinglər. PD modellərinin hazırlanması məqsədilə hər bir maliyyə aktivini üzrə risk profilinin fərqləndirilməsi üçün sadələşdirilmiş davranış qiymətləndirmə modelləri hazırlanmış və təkmilləşdirilmişdir.

Kredit riskinin təsnifatı portfel riskləri üzrə daxili proseslərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi üçün banklar tərəfindən geniş istifadə edilən vasitədir. Kredit riskinin təsnifatı ümumilikdə müəyyən zaman anında mövcud olan məlumata əsasən gələcəkdə baş verməsi ehtimal olunan hadisənin proqnozlaşdırılması üçün müəyyən edilmiş statistik metodudur. Bu, xüsusilə banklara kredit almaq üçün müraciət edən müştərinin (müraciətin qiymətləndirilməsi modeli) və ya portfeldə artıq mövcud olan müştərinin defolt ehtimalını qiymətləndirməyə imkan yaradır (davranış qiymətləndirmə modeli).

Keçmiş ödəmə davranışının gələcək üçün effektiv göstərici olması kredit riskinin təsnifatı modelinin işlənilib hazırlanması üçün əsas fərziyyə hesab edilir və beləliklə, həmin modellər keçmiş məlumatlara əsasən hazırlanmışdır. Xüsusilə, davranış modellərinin hazırlanması zamanı əvvəlki defolt vəziyyəti, kreditlərin əvvəlki istifadəsi, əvvəlki ödənişlər və ya ödənişlərin toplanmasına dair məlumatlardan istifadə edilir. Praktiki olaraq, kredit riskinin təsnifatı nəticələri əlaqəli atributlar və çəki əmsalları ilə birlikdə yüksək proqnozlu məlumatların xüsusiyyətlərini özündə əks etdirir. Ümumi reyting hər bir xüsusiyyət üzrə ümumi göstəricilərdən formalaşır.

Kreditin verilməsi üzrə avtorizasiya səviyyələri, həmçinin korporativ, kommersiya və KOS müştərilərinin reytinginə uyğun olaraq müəyyən edilir. Bu metodologiyanın məqsədi aşağı reytingli müştəriyi yüksək reyting səviyyəsinə, yüksək reytingli müştəriyi isə aşağı reyting səviyyəsinə təyin etməklə, kredit proseslərini risk əsasında optimallaşdırmaqdır.

Defoltun müəyyən edilməsi üçün Bank aşağıdakı meyarları nəzərə alır:

- ödənişin 90 gündən artıq gecikdirilməsi;
- Borc alanın Bankdan götürdüyü kreditlərdən ən azı birini qaytara bilməməsi (çarpaz defolt);
- Borc alanın mənfi kredit tarixçəsinə malik olması;
- Borc alanın ödəmə qabiliyyətinin pisləşməsi.

Kredit riskinin təsnifatı göstəricilərinə əsaslanan reytinglər oxşar risk profilili maliyyə aktivlərini əks etdirir. Bu səbəbdən, defolt ehtimalları Bankın ümumi mənbəli riskləri (sektor və reytinglər üzrə) əsasında hesablanır.

Kredit riskinin təsnifatı sistemi. Kredit riskinin qiymətləndirilməsi və kredit riskinin səviyyəsinə görə maliyyə alətlərinin təsnifləşdirilməsi məqsədilə Bank iki yanaşmadan: Daxili risk əsaslı reyting sistemindən (IRB) və beynəlxalq reyting agentlikləri (Standard & Poor's - "S&P", Fitch, Moody's) tərəfindən müəyyənləşdirilən xarici kredit reytingi sistemindən istifadə edir. Kənar kredit reytingləri və müəyyən edilmiş PD intervalları aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Vahid şkala üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcələri	Kənar beynəlxalq reyting agentliklərinin müvafiq reytingləri (S&P)	Müvafiq PD intervalı
Ən yüksək dərəcə	Reytingi AAA dan BB+ dək	0,01% - 0,5%
Yüksək dərəcə	Reytingi BB dan B+ dək	0,51% - 3%
Orta dərəcə	B, B-	3% - 10%
Xüsusi monitorinq tələb edir	CCC+ dan CC- dək	10% - 99,9%
Defolt	C, D-I, D-II	100%

22 Risklərin idarə olunması (davamı)

Vahid şkala üzrə kredit riskinin hər bir səviyyəsi üçün müəyyən ödəmə qabiliyyəti dərəcələri təyin olunur:

- *Ən yüksək dərəcə* – aşağı kredit riski olan yüksək keyfiyyətli aktivlər;
- *Yüksək dərəcə* – orta kredit riski olan kifayət qədər keyfiyyətli aktivlər;
- *Orta dərəcə* – qənaətbəxş kredit riski olan orta keyfiyyətli aktivlər;
- *Xüsusi monitoring tələb edir* – daha ətraflı monitoring və bərpaedici idarəetmə tələb edən kreditləşdirmə mexanizmləri; və
- *Defolt* – defolt hadisəsi baş vermiş kreditləşdirmə mexanizmləri.

Kənar reytinglər. Kontragentlərə kənar reytinglər S&P, Moody's və Fitch kimi müstəqil beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən təyin edilir. Bu reytinglər ictimaiyyətə açıqdır. Həmin reytinglər və müvafiq PD intervalları aşağıdakı maliyyə alətlərinə tətbiq edilir: ARMB-dən alınacaq vəsaitlər, cari hesablar üzrə qalıqlar, o cümlədən overnait depozitlər və depozitlər.

Defolt ehtimalı (PD). PD müəyyən müddət ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsidir. Hər bir maliyyə aktivini üzrə hesablanmış bütöv müddət üçün PD əyrisi portfelin müddətindən, reytingindən və segmentindən asılıdır. 12-aylıq defolt ehtimalı bütöv müddət üçün PD əyrisinin bir hissəsi kimi hesablanır. Bütöv müddət üçün defolt ehtimalının hesablanması üçün Bank segment və məhsulun növündən asılı olaraq "Bayesian Scalar", "Weibull və Düzəliş Edilmiş Weibull paylanması" kimi fərqli statistik yanaşmalardan istifadə edir.

ECL-in hesablanması üçün iki növ defolt ehtimalından istifadə edilir: 12 aylıq və bütöv müddət üçün defolt ehtimalı. 12 aylıq defolt ehtimalının qiymətləndirilməsi əvvəlki dövrlər üzrə defolt haqqında mövcud olan ən son məlumatlara əsaslanır və zərurət yarandıqda, dəstəklənən proqnoz məlumatları da nəzərə alınır. Bütöv müddət üçün defolt ehtimalı maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsini əks etdirir və maliyyə alətinin bütün müddəti ərzində 12 aylıq defolt ehtimalının məbləğinə bərabərdir. Bütöv müddət üzrə defolt ehtimalının hesablanması üçün Bank segmentdən və kreditin növündən (miqrasiya matrisi əsasında hesablanan 12 aylıq defolt ehtimalının ekstrapolyasiyası, əvvəlki dövrlər üzrə defolt məlumatları əsasında bütöv müddət üzrə defolt ehtimalı əyriləri) asılı olaraq müxtəlif statistik üsullardan, risklərin intensivliyi metodundan və digər yanaşmalardan istifadə edir.

Makroiqtisadi amillər. Bankın daxili proqnozları növbəti üç il ərzində gözlənilən makroiqtisadi inkişaf üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir. Üç ildən sonra heç bir makroiqtisadi təsir nəzərə alınmamışdır. Müvafiq iqtisadi dəyişənlərin defolt ehtimalına təsiri həmin dəyişənlərdəki dəyişikliklərin əvvəlki dövrlərdə defolt səviyyəsinə təsirini aydınlaşdırmaq üçün statistik regressiya təhlindən istifadə etməklə müəyyən edilmişdir.

Digər iqtisadi proqnozlarda olduğu kimi, bu proqnozlarda da yüksək dərəcədə qeyri-müəyyənlik mövcuddur və bu səbədən, faktiki nəticələr proqnozlaşdırılan nəticələrdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər. Bank hesab edir ki, bu proqnozlar mümkün nəticələrin ən dəqiq təxminlərini əks etdirir.

Defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD). LGD defolt baş verdiyi zaman yaranan zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə üzrə ödənilməli gələcək pul axınları ilə borcalanın əldə etməsi gözlənilən pul axınları arasındakı fərqə əsaslanır. Gözlənilən zərərlər hesabat dövrünün sonunda cari dəyərə diskontlaşdırılır.

LGD kontragentin və maliyyə alətinin növündən asılıdır. LGD defolt hadisəsinin baş verməsindən sonra gözlənilən defolt vəziyyətindən qayıtma hallarına təsir edən amillər əsasında müəyyən edilir. LGD-nin hesablanması defolt vəziyyətindən qayıtma statistikasına əsasən hesablanır.

LGD defolt olmuş kredit üzrə zərərin həcmi ilə bağlı Bankın proqnozunu əks etdirir. LGD kontragentin növündən, iddianın növündən və prioritetindən, eləcə də girovun və ya digər kredit təminatının mövcudluğundan asılıdır.

22 Risklərin idarə olunması (davamı)

12 aylıq və bütöv müddət üzrə LGD defolt hadisəsinin baş verməsindən sonra gözlənilən defolt vəziyyətindən qayıtma hallarına təsir edən amillər əsasında müəyyən edilir. LGD-nin qiymətləndirilməsi yanaşması üç mümkün mütəda bölünə bilər:

- LGD-nin girovun müəyyən xüsusiyyətləri əsasında qiymətləndirilməsi;
- LGD-nin defolt vəziyyətindən qayıtma statistikasına əsasən portfel əsasında hesablanması; və ya
- LGD-nin fərqli amillər və ssenarilərdən asılı olaraq fərdi qaydada müəyyən edilməsi.

LGD-ni hesablayarkən Bank girovun proqnozlaşdırılan dəyəri, əvvəlki dövrlərdə satış üzrə güzəştlər, həmçinin daşınmaz əmlak, pul və likvid qiymətli kağızlar ilə təmin edilmiş kreditlərə dair digər amillər kimi müəyyən xüsusiyyətləri nəzərə alır. LGD korporativ kreditlər və təminatlı/təminatsız fərdi kreditlər üzrə qalıqın ödənilməsi ilə bağlı mövcud olan ən son statistik məlumatlardan istifadə etməklə kollektiv əsasda hesablanır.

Defolta məruz qalan dəyər (EAD). EAD hesabat dövründən sonra riskin məbləğində gözlənilən dəyişiklikləri nəzərə alaraq, gələcək defolt tarixində riskin qiymətləndirilməsi, o cümlədən əsas borc və faizlərin ödənilməsi və kredit öhdəlikləri üzrə vəsaitlərin gözlənilən istifadəsidir.

Bərpa olunan kreditlər üzrə EAD Kreditə Konvertasiya Əmsalından (CCF) istifadə etməklə qiymətləndirilir. CCF müəyyən müddət ərzində balansdankənar məbləğlərin balans öhdəliyinə çevrilməsi ehtimalını əks etdirən göstəricidir. Maliyyə zamanətləri üzrə CCF beynəlxalq "Basel 3" standartına əsasən müəyyən edilir.

EAD maliyyə alətinin növünə görə fərqlənən gözlənilən ödəniş qrafikinə əsasən müəyyən edilir. Amortizasiya olunan maliyyə alətləri və birdəfəlik kreditlər üçün EAD borcalan tərəfindən 12 ay müddətinə və ya bütöv müddət üzrə ödənişlər əsasında müəyyən edilir. Bu zaman borcalan tərəfindən gözlənilən artıq ödəmə də nəzərə alınır. Hesablamaya, həmçinin vaxtından əvvəl ödəniş və ya yenidən maliyyələşdirmə ehtimalları daxildir. Bərpa olunan kreditlər üçün EAD istifadə edilmiş vəsaitlərin cari qalıqını defolt anında qalan limitin gözlənilən istifadəsini nəzərdə tutan "Kreditə Konvertasiya Əmsalına" əlavə etməklə proqnozlaşdırılır. Bu fərziyyələr kreditin növü, cari istifadə limiti və müəyyən borcalanın davranış xüsusiyyətlərindən asılı olaraq dəyişir.

Maliyyə aktivlərinin mərhələlər üzrə təsnifatı

Hazırkı maliyyə hesabatlarında tanınmış ECL səviyyəsi maliyyə aktivinin üç mərhələli model üzrə hansı mərhələyə təsnifləşdirilməsindən asılıdır. 1-ci Mərhələdə - ilkin tanınma zamanı dəyersizləşməmiş və həmin vaxtdan kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmamış maliyyə aktivləri üzrə 12 aylıq ECL əsasında dəyersizləşmə ehtiyatı tanınır. İlkin tanınma vaxtından etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmış, lakin hələ dəyersizləşməmiş maliyyə aləti 2-ci Mərhələyə köçürülür və dəyersizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərliəri əsasında tanınır. Maliyyə aləti dəyersizləşdikdə 3-cü Mərhələyə köçürülür və dəyersizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərliəri əsasında tanınır. Aktivin 3-cü Mərhələyə köçürülməsi nəticəsində Bank faiz gəlirini ümumi balans dəyəri əsasında tanımağı dayandırır və faiz gəlirini hesablayarkən gözlənilən kredit zərərliəri çıxılmaqla, balans dəyərinə aktivin nominal faiz dərəcəsini tətbiq edir.

- *Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (2-ci Mərhələ)*

İlkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artma olub-olmamasının qiymətləndirilməsi bütün portfel üzrə aparılır (2-ci Mərhələ). 2-ci Mərhələni müəyyən etmək üçün istifadə edilən meyarların uyğunluğu Bankın Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən mütəmadi olaraq nəzərdən keçirilir və təhlil edilir. Maliyyə aktivlərinin ödənişi 30 gündən artıq gecikdirildiyi halda, ilkin tanınma vaxtından kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması fərziyyəsi təkzib edilmir.

Aşağıdakı keyfiyyət, kəmiyyət və ya məhdudlaşdırıcı meyarlardan bir və ya bir neçəsi baş verdiyi təqdirdə, Bank maliyyə aləti üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artdığını hesab edir:

- ödəniş müddəti 31-190 gün gecikdirildikdə;
- vaxtı keçmiş kreditlər restrukturizasiya edildikdə;
- müştərilərə "xüsusi monitorinq tələb edir" ödəmə qabiliyyəti dərəcəsi təyin edildikdə;
- Müştərinin maliyyə vəziyyətinin pisləşməsi ilə bağlı rəhbərlik tərəfindən hər hansı digər məlumat təqdim edildikdə.

22 Risklərin idarə olunması (davamı)

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması meyarı artıq yerinə yetirilmədikdə, maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə geri köçürülür. Maliyyə aktivləri keyfiyyət göstəricisi əsasında 2-ci Mərhələyə köçürüldüyü halda, Bank həmin göstəricinin saxlanılması və ya dəyişdirilməsindən əmin olmaq üçün ona nəzarət edir.

ECL modellərinə daxil edilmiş proqnoz məlumatları. Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasının qiymətləndirilməsi və gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanması zamanı dəstəklənən proqnoz məlumatlarından istifadə edilir. Bank kredit riski və gözlənilən kredit zərərlərindəki dəyişikliklər ilə əlaqəli olan bəzi əsas iqtisadi dəyişənləri müəyyən etmişdir. Bu iqtisadi dəyişənlərə dair proqnozlar ("əsas iqtisadi ssenari") Bank tərəfindən təqdim edilir və növbəti üç il üçün gözlənilən makroiqtisadi vəziyyətin ən dəqiq təxminlərini əks etdirir. Müvafiq iqtisadi dəyişənlərin PD, EAD və LGD-yə təsiri həmin dəyişənlərdəki dəyişikliklərin əvvəlki dövrlərdə defolt səviyyəsinə, eləcə də LGD və EAD-nin komponentlərinə təsirini aydınlaşdırmaq üçün statistik reqressiya təhlilindən istifadə etməklə müəyyən edilmişdir.

Əsas iqtisadi ssenariyə əlavə olaraq, Bankın Risklərin İdarə Edilməsi departamenti ssenari çəkilişləri ilə yanaşı digər mümkün ssenariləri də təmin edir. İstifadə edilən digər ssenarilərin sayı qeyri-xətiliyin təmin edilməsi üçün əsas məhsulun hər bir növünün təhlili əsasında müəyyən edilir. Ssenarilərin sayı və xüsusiyyətləri hər bir hesabat tarixində yenidən qiymətləndirilir. Ssenari çəkilişləri seçilmiş hər bir ssenarinin əks etdirdiyi mümkün nəticələrin həcmi üçün bütöv müddət üzrə PD-ni müvafiq çəki ssenarilərinə, eləcə də kəmiyyət və məhdudlaşdırıcı meyarlara vurmaqla qiymətləndirilir. Bu, bütöv maliyyə alətinin 1-ci, 2-ci və ya 3-cü Mərhələlərə aid edilməsini və 12 aylıq və ya bütöv müddət üzrə ECL-in qeydə alınmasını müəyyən edir. Bu qiymətləndirmədən sonra Bank ECL-i ehtimalı ilə ölçülmüş 12 aylıq ECL (1-ci Mərhələ) və ya ehtimal ilə ölçülmüş bütöv müddət üzrə ECL (2-ci və 3-cü Mərhələlər) kimi qiymətləndirir. Ehtimal ilə ölçülmüş bu ECL-lər müvafiq ECL modelindəki hər bir ssenarini sınaqdan keçirməklə və müvafiq ssenari çəkilişinə vurmaqla (ilkin məlumatların çəkilişindən fərqli olaraq) müəyyən edilir.

Hər bir iqtisadi proqnozda olduğu kimi, onların reallaşması ilə bağlı fərziyyələr və ehtimallar yüksək dərəcəli qeyri-müəyyənliklə əlaqədardır və buna görə də faktiki nəticələr proqnozlaşdırılan nəticələrdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər. Bank bu proqnozları mümkün nəticələrin ən dəqiq təxminləri kimi hesab edir və seçilmiş ssenarilərin mümkün ssenarilərin diapazonunu düzgün əks etdirməsini müəyyən etmək üçün Bankın fərqli portfəlləri daxilində qeyri-xətiliyi və assimetriyalılığı təhlil etmişdir.

Bank maliyyə aktivləri üzrə təxminlər və faktiki zərərlər arasındakı fərqlərin azaldılması üçün öz metodologiya və fərziyyələrini müntəzəm olaraq nəzərdən keçirir. Belə fərqlərin təhlili (bək-testing) ən azı ildə bir dəfə aparılır.

ECL-in qiymətləndirilməsi metodologiyası üzrə bək-testing nəticələri Bankın rəhbərliyinə təqdim edilir və səlahiyyətli şəxslərlə razılaşdırıldıqdan sonra modellərin və fərziyyələrin təkmilləşdirilməsi üçün növbəti addımlar müəyyən edilir.

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

22 Risklərin idarə olunması (davamı)

Bankın monetar aktiv və öhdəlikləri üzrə coğrafi konsentrasiya aşağıdakı kimidir:

	2018				2017			
	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər xarici ölkələr	Cəmi	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər xarici ölkələr	Cəmi
Aktivlər								
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	83,833	79,384	215	163,432	111,193	152,482	20	263,695
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	2,807	42,579	16,644	62,030	2,380	–	–	2,380
Müştərilərə verilmiş kreditlər	144,831	–	–	144,831	118,554	–	–	118,554
ARMB tərəfindən buraxılmış notlar və digər təşkilatların istiqrazları	45,226	–	–	45,226	32,678	–	–	32,678
Sair maliyyə aktivləri	2,957	–	–	2,957	3,163	–	–	3,163
Cəmi	279,654	121,963	16,859	418,476	267,968	152,482	20	420,470
Öhdəliklər								
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	7,237	–	33	7,270	4,284	–	33	4,317
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	335,050	–	–	335,050	343,137	–	–	343,137
Sair maliyyə öhdəlikləri	3,179	–	–	3,179	2,700	–	–	2,700
	345,466	–	33	345,499	350,121	–	33	350,154
Xalis aktivlər / (öhdəliklər)	(65,812)	121,963	16,826	72,977	(82,153)	152,482	(13)	70,316

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Likvidlik riski adi və ya fəvqəladə şəraitdə ödəniş tarixində Bankın ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Bu riski məhdudlaşdırmaq məqsədilə rəhbərlik gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərinin hərtərəfli qiymətləndirilməsi üçün müəkkəb sistem tərtib etmişdir. Likvidliyin idarə edilməsi metodları və hesabatları Bankın Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq edilir, Aktivlərin və öhdəliklərin idarə edilməsi Departamenti tərəfindən hazırlanır və hər ay Aktivlər və Öhdəliklər Komitəsi tərəfindən nəzərdən keçirilir.

Bank pul vəsaitlərinin hərəkəti gözlənilmədən kəsildiyi təqdirdə asanlıqla satıla bilən, bazarda fəal alınıb-satılan və müxtəlif aktivlər portfelinə sahibdir. Bundan əlavə, Bank ARMB-də məcburi ehtiyat saxlayır və bütün filialları, bankomatları və müxbir hesablardakı qalıqları üzrə çox effektiv pul vəsaitlərinin idarə edilməsi sistemini istifadə edir.

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən ARMB-nin təyin etdiyi minimum 30% likvidlik əmsalına əsaslanaraq fərdi şəkildə qiymətləndirilir və idarə edilir. 31 dekabr tarixinə bu əmsallar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2018	2017
Ani likvidlik əmsalı	45.27%	47.11%

Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təhlili. Aşağıdakı cədvəldə diskont edilməmiş müqavilə öhdəlikləri əsasında Bankın 31 dekabr tarixinə maliyyə öhdəlikləri ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təqdim edilir. Tələb əsasında ödənilməli öhdəliklər ödəniş tələbinin mümkün olan ən tez tarixdə verilmiş hesab olunur. Bununla bərabər Bank gözləyir ki, müştərilərin çoxu Bank ödənişi aparmalı olduğu ən tez tarixdə ödəniş tələb etməyəcək və cədvəl keçmiş müddətlər üçün əmanətlərin tələb edilməsi haqqında məlumat əsasında Bankın hesabladığı gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətlərini əks etdirmir.

22 Risklərin idarə olunması (davamı)

31 dekabr 2018	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən artıq	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	550	210	3,677	5,441	9,878
Müştərilərə ödəniləcək vesaitlər	393,308	32,439	10,729	–	436,476
Sair maliyyə öhdəlikləri	3,179	–	–	–	3,179
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	397,037	32,649	14,406	5,441	449,533
31 dekabr 2017	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən artıq	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	547	184	1,152	4,398	6,281
Müştərilərə ödəniləcək vesaitlər	286,078	48,819	11,195	–	346,092
Sair maliyyə öhdəlikləri	2,700	–	–	–	2,700
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	289,325	49,003	12,347	4,398	355,073

Aşağıdakı cədvəldə Bankın maliyyə təəhhüdləri və şərti öhdəlikləri müqavilə müddətləri üzrə göstərilir. Hər bir yerinə yetirilməmiş kredit öhdəliyi müştərinin icra edilməsini tələb edə bildiyi ən erkən tarixin təsadüf etdiyi müddətə daxil edilir. Buraxılmış maliyyə zamanəti haqqında müqavilələrlə bağlı zamanətin maksimal məbləği həmin zamanətin tələb edilə bildiyi ən erkən dövrə aid edilir.

	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən artıq	Cəmi
2018	12,624	16,656	56,221	17,593	103,094
2017	13,390	26,669	69,275	10,140	119,474

Bank şərti öhdəliklər və ya təəhhüdlərin öhdəliyin müddəti başa çatana qədər yerinə yetirilməsinin tələb olunmayacağını təxmin edir.

Bankın öz öhdəliklərini ödəmək qabiliyyəti eyni müddət ərzində aktivlərin ekvivalent məbləğini reallaşdırmaq qabiliyyətinə əsaslanır.

Bank hər hansı bir təşkilatdan və ya fiziki şəxsdən əhəmiyyətli vəsait almır. Ödəmə müddətlərinin təhlili hər hansı konkret müddətdə əhəmiyyətli mənfi müddətlərin olmasını göstərmir.

Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlərə fiziki şəxslərin müddətli depozitləri daxildir. Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq Bank bu depozitləri əmanətçinin tələbi ilə qaytarmalıdır (Qeyd 16).

Bank likvidliyin idarə edilməsi üçün yuxarıda göstərilən diskontlaşdırmanı nəzərə almadan öhdəliklərin ödəmə müddətləri üzrə yuxarıda göstərilən təhlilindən istifadə etmir. Bunun əvəzində, Bank aşağıda göstəriləndi kimi gözlənilən ödəmə müddətlərinə və likvidlik kəsirinə nəzarət edir:

22 Risklərin idarə olunması (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə alətlərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən artıq	Cəmi
31 dekabr 2018-ci il tarixinə					
Maliyyə aktivləri	286,830	78,809	45,382	4,498	415,519
Maliyyə öhdəlikləri	296,796	32,011	11,281	8,326	348,414
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik kəsiri	(9,966)	46,798	34,101	(3,828)	67,105
31 dekabr 2017-ci il tarixinə					
Maliyyə aktivləri	340,621	38,132	34,861	3,693	417,307
Maliyyə öhdəlikləri	309,192	30,620	10,279	3,294	353,385
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik kəsiri	31,428	7,512	24,582	399	63,922

Bazar riski maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin və ya onlar üzrə gələcək pul axınlarının faiz dərəcələri və valyuta məzənnələri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində təərəddüd etməsi riskidir. Bank əhəmiyyətli kapital, korporativ sabit gəlir və ya törəmə alətlərə malik deyildir.

Faiz dərəcəsi riski. Faiz dərəcəsi riski maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin və ya onlar üzrə gələcək pul axınlarının faiz dərəcəsinin artması/azalması nəticəsində ucuzlaşması/bahalaşması riskidir.

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə Bankın dəyişən faiz dərəcələri ilə maliyyə alətləri olmamışdır.

Valyuta riski. Valyuta riski maliyyə alətinin dəyərinin xarici valyuta dərəcələrində dəyişikliklərə görə təərəddüd etməsi riskidir. Bank özünün maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə qüvvədə olan xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin təsir göstərməsi riskinə məruzdur.

Aşağıdakı cədvəllər 31 dekabr tarixinə Bankın qeyri-ticarət monetar aktivləri və öhdəlikləri və proqnozlaşdırılmış pul vəsaitləri hərəkətləri üzrə əhəmiyyətli riskə məruz qaldığı valyutalar göstərilir. Təhlil, bütün digər göstəricilərin sabit qalması şərti ilə, valyuta dərəcəsinin AZN-ə qarşı məntiqi dərəcədə mümkün olan hərəkətinin mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatla təsirini (valyutaya qarşı həssas olan qeyri-ticarət monetar aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərinə görə) hesablayır. Kapitala təsir mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatla təsirdən fərqlənmir. Cədvəldə mənfəət məbləğ mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda və ya kapitalda potensial xalis azalmanı, müsbət məbləğ isə xalis potensial artmanı əks etdirir.

	Məzənnədə artım, % 2018	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2018	Məzənnədə artım, % 2017	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2017
Valyuta				
USD	0.00	-	8.43	1,630
EUR	5.06	40	11.13	(39)
	Məzənnədə azalma, % 2018	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2018	Məzənnədə azalma, % 2017	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2017
Valyuta				
USD	(0.01)	(1)	(3.99)	(772)
EUR	(5.86)	(47)	(3.30)	12

22 Risklərin idarə olunması (davamı)

Əməliyyat riski. Əməliyyat riski sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlıq və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuza xələl gətirə, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Bank bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin nəzarət sistemi və potensial risklərin izlənməsi və onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi həmin risklərin idarə edilməsi üçün effektiv alət ola bilər. Nəzarət sistemində vəzifələrin səmərəli bölüşdürülməsi, giriş, təsdiqləmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili auditdən istifadə daxildir.

23 Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

		Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			
	Qiymətləndirmə tarixi	Fəal bazarda müəyyən edilmiş qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
Ədalətli dəyərlə ölçülən aktivlər					
ARMB tərəfindən buraxılmış notlar və digər təşkilatların istiqrazları	31 dekabr 2018	45,166	-	60	45,226
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	31 dekabr 2018	-	-	62,030	62,030
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2018	-	-	144,831	144,831
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
ARMB-yə ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2018	-	-	-	-
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2018	-	-	7,270	7,270
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2018	-	-	335,050	335,050
Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər					
	Qiymətləndirmə tarixi	Fəal bazarda müəyyən edilmiş qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
Ədalətli dəyərlə ölçülən aktivlər					
ARMB tərəfindən buraxılmış notlar və digər təşkilatların istiqrazları	31 dekabr 2017	32,618	-	60	32,678
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	31 dekabr 2017	-	-	2,380	2,380
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2017	-	-	118,554	118,554
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
ARMB-yə ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2017	-	-	-	-
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2017	-	-	4,317	4,317
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2017	-	-	343,137	343,137

23 Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

Ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri. Aşağıda Bankın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir.

2018	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər	Tanınmamış gəlir/(zərər)
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	163,432	163,432	-
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	62,030	62,030	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər	191,385	191,385	-
Sair maliyyə aktivləri	2,957	2,957	-
Maliyyə öhdəlikləri			
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	7,270	7,270	-
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	335,050	335,050	-
Sair maliyyə öhdəlikləri	3,179	3,179	-
2017	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər	Tanınmamış gəlir/(zərər)
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	263,695	263,695	-
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	2,380	2,380	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər	156,602	156,602	-
Sair maliyyə aktivləri	3,163	3,163	-
Maliyyə öhdəlikləri			
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	4,317	4,317	-
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	343,137	343,137	-
Sair maliyyə öhdəlikləri	2,700	2,700	-

Ədalətli dəyərləri balans dəyərlərinə təxmini bərabər olan aktivlər. Tez satıla bilən və ödəmə müddəti qısa (üç aydan az) olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı olaraq ehtimal edilir ki, onların balans dəyərləri təxminən ədalətli dəyərlərinə bərabərdir. Bu fərziyyə həmçinin müddətsiz depozitlərə və xüsusi ödəmə müddəti olmayan əmanət hesablarına da tətbiq edilir.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri. Kotirovka olunan edilmiş notların ədalətli dəyəri hesabat tarixində kotirovka edilmiş bazar qiymətlərinə əsaslanır. Kotirovka olunmayan alətlər, müştərilərə verilmiş kreditlər, müştəri depozitləri, kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər, kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər, eləcə də sair maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri oxşar şərtləri, kredit riski və ödəniş tarixində qalmış müddəti olan borc alətlərinin cari dərəcələri əsasında gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etməkə qiymətləndirilir. Qısamüddətli alətlər bu kateqoriyaya daxil edilmir.

BMS 24 "Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatların açıqlanması" standartına uyğun olaraq tərəflər o halda əlaqəli hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarında olsun. Hər bir potensial əlaqəli tərəf münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir.

Əlaqəli tərəflər əlaqəli olmayan tərəflərin həyata keçirə bilmədiyi əməliyyatlarda iştirak edə bilər və əlaqəli tərəflər arasında əməliyyatlar əlaqəli olmayan tərəflər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılmağa bilər.

YKB və KFS əhəmiyyətli sayda müəssisələrə birbaşa və ya dolaylı nəzarət edir və onlara əhəmiyyətli təsir göstərir. Bank bu müəssisələrlə kreditlərin verilməsi, depozitlərin götürülməsi, pul vəsaitləri ilə hesablaşmalar və valyuta əməliyyatları da daxil olmaqla, lakin bunlarla məhdudlaşmayaraq, bank əməliyyatlarını həyata keçirir.

24 Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatların açıqlanması

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə cari qalıqlar aşağıda göstərilir:

	2018		2017	
	Baş müəssisə	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Baş müəssisə	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr
1 yanvar tarixinə kreditlər üzrə qalıqlar, ümumi	-	504	-	-
II ərzində verilmiş kreditlər	-	1,464	-	502
II ərzində ödənilmiş kreditlər	-	(504)	-	-
Digər dəyişikliklər	-	2	-	2
31 dekabr tarixinə kreditlər üzrə qalıqlar, ümumi	-	1,466	-	504
31 dekabr tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	-	(9)	-	(2)
31 dekabr tarixinə kreditlər üzrə qalıqlar, xalis	-	1,457	-	502
1 yanvar tarixinə depozitlər üzrə qalıqlar, ümumi	-	-	-	-
II ərzində yerləşdirilmiş depozitlər	103,627	5,780	57,803	-
II ərzində ödənilmiş depozitlər	(102,290)	-	(57,803)	-
Digər dəyişikliklər	418	163	-	-
Məzənnə fərqi gəlir/zərər	(78)	-	-	-
31 dekabr tarixinə depozitlər üzrə qalıqlar, ümumi	1,677	5,943	-	-
31 dekabr tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(22)	-	-	-
31 dekabr tarixinə depozitlər üzrə qalıqlar, xalis	1,655	5,943	-	-
1 yanvar tarixinə depozitlər	-	-	-	-
II ərzində qəbul edilmiş depozitlər	-	-	-	961
II ərzində ödənilmiş depozitlər	-	-	-	(961)
31 dekabr tarixinə depozitlər	-	-	-	-
31 dekabr tarixinə cari hesablar	1,681	6,229	144,593	85

31 dekabr 2018-ci il tarixinə baş müəssisənin Bankdakı cari hesablarının qalığı 1,681 AZN (2017: 144,593 AZN) təşkil etmişdir. Hesabat ili ərzində baş müəssisə tərəfindən 0.32% (2017: 1.15%) faiz dərəcəsi ilə 103,627 AZN (2017: 57,803 AZN), ümumi nəzarət altında olan müəssisələr tərəfindən isə 3.25% dərəcəsi ilə 5,780 AZN (2017: sıfır) məbləğində depozit yerləşdirilmişdir.

24 Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatların açıqlanması (davamı)

	2018		2017	
	Baş müəssisə	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Baş müəssisə	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr
1 yanvar tarixində götürülmüş kreditlər	–	–	–	36,071
II ərzində götürülmüş kreditlər	–	–	–	–
II ərzində ödənilmiş kreditlər	–	–	–	(34,042)
Digər dəyişikliklər	–	–	–	(632)
Məzənnə fərqiindən gəlir/zərər	–	–	–	(1,397)
31 dekabr tarixində götürülmüş kreditlər	–	–	–	–

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərc aşağıdakı kimidir:

	2018		2017	
	Baş müəssisə	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Baş müəssisə	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr
Faiz gəlirləri	423	298	780	2
Faiz xərcləri	–	(36)	–	(685)
Haqq və komissiya gəlirləri	–	34	–	27
Haqq və komissiya xərcləri	(112)	(13)	(117)	(18)
Ümumi və inzibati xərclər	(78)	(623)	(138)	(643)

6 üzvdən ibarət olan (2017: 5 üzv) əsas idarəedici heyətə ödənişlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Əmək haqqı və qısamüddətli ödənişlər	1,331	1,533
İşçilər üzrə hesablanmış digər xərclər	100	(1)
Cəmi əsas idarəedici heyətə ödənişlər	1,431	1,532

25 Kapitalın adekvatlığı

Bank tərəfindən kapitalın idarə edilməsinin məqsədləri (i) Palatanın müəyyən etdiyi kapital tələblərinin yerinə yetirilməsi, (ii) Bankın daim fəaliyyət göstərən müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi imkanının təmin edilməsi və (iii) fəaliyyətin həyata keçirilməsi və səhmdar dəyərinin maksimal artırılması məqsədilə yüksək kredit reytinginin və kapitalın adekvatlığı əmsallarının təmin edilməsidir. Palatanın müəyyən etdiyi Kapitalın adekvatlığı əmsallarına uyğunluq hər ay Bankın Baş İcraçı Direktoru və Baş Mühəsibi tərəfindən nəzərdən keçirilən və imzalanan həmin əmsalların hesablanması təsvir edən hesabatlar vasitəsilə nəzarət edilir. Kapitalın idarə edilməsinin digər məqsədləri hər il qiymətləndirilir.

Bank iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişdikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Bank səhmdarlara ödənilən dividend ödənişlərinin məbləğində düzəlişlər edə, kapitalı səhmdarlara qaytara bilər. Keçən illərlə müqayisədə məqsəd, siyasət və proseslərdə ciddi dəyişikliklər baş verməmişdir.

Palata hər bankdan və ya bank qrupundan: (a) səhmdar kapitalını minimal 50,000 AZN (2017: 50,000 AZN) səviyyəsində saxlamağı; (b) cəmi nizamnamə kapitalının risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ('cəmi kapital əmsali') müəyyən edilmiş minimal 10% (2017: 10%) səviyyəsində və ya daha yuxarı səviyyədə saxlamağı və (c) 1 dərəcəli kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ('1 dərəcəli kapital əmsali') müəyyən edilmiş minimal 5% (2017: 5%) səviyyəsində və ya daha yuxarı səviyyədə saxlamağı tələb edir.

25 Kapitalın adekvatlığı (davamı)

Rəhbərlik hesab edir ki, Bank 2018-ci il ərzində Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun kapitalın adekvatlığı əmsalına riayət etmişdir. Baş müəssisə 2017-ci il ərzində bankın minimum kapital tələbinə uyğun olması üçün əlavə kapital qoyuluşu həyata keçirmişdir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın kapitalın adekvatlığı əmsalı Palatanın tələblərinə əsasən aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2018	2017
1-ci dərəcəli kapital	69,605	59,494
2-ci dərəcəli kapital	9,071	13,125
Çıxılsın – kapitaldan tutulmalar	(8,449)	(8,543)
Cəmi məcmu kapital	70,227	64,076
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	294,648	312,251
1-ci dərəcəli kapitalın adekvatlığı əmsalı	20.73%	16.30%
Cəmi kapitalın adekvatlığı əmsalı	23.79%	20.48%

26 1 yanvar 2018-ci il tarixindən əvvəlki dövrlərə tətbiq edilən uçot siyasəti

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan müqayisəli dövrə tətbiq edilən və BMHS 9-a uyğun olaraq dəyişdirilən uçot siyasətləri aşağıda göstərilir.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyerdə və ya amortizasiya edilmiş dəyərle uçota alınır. Ədalətli dəyər və amortizasiya olunmuş dəyər anlayışları, eləcə də qiymətləndirmə modelləri haqqında məlumat Qeyd 3-də göstərilir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar amortizasiya olunmuş dəyərle qeydə alınmış və dəyersizləşmə üzrə zərərli maliyyə aktivinin ilkin tanınmasından sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə ("zərər hadisəsi") nəticəsində yarandıqda və bu zərər hadisəsi maliyyə aktivini və ya maliyyə aktivləri qrupu üzrə daxil olacaq pul axınlarının məbləğinə və vaxtına etibarlı şəkildə təxmin edilə bilən təsir göstərdikdə mənfəət və ya zərərdə tanınmışdır. Bank əhəmiyyətli olub-olmamasından asılı olmayaraq, fərdi şəkildə qiymətləndirilən maliyyə aktivinin dəyersizləşməsinə dair obyektiv sübutun olmadığı qənaətinə gəldikdə, həmin aktiv analoji kredit riski xüsusiyyətlərinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil etmiş və onların dəyersizləşməsinə məcmu şəkildə təhlil etmişdir.

Maliyyə aktivinin dəyersizləşməsinə müəyyən edərkən Bankın nəzərə aldığı əsas amillər həmin aktivin vaxtı keçməsi statusu və hər hansı girov təminatının realizasiya oluna bilməsidir. Kredit üzrə zərərin baş verməsinə dair obyektiv əlamətlərin mövcud olmasını müəyyən edən əsas meyarlar aşağıda göstərilir:

- hər-hansı ödənişin gecikdirilməsi və bu zaman gecikdirilmiş ödənişin hesablaşma sistemlərindəki gecikmə ilə izah edilə bilməməsi;
- borcalanın əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzləşməsi və bunun Bankın borcalan haqqında maliyyə məlumatları ilə təsdiqlənməsi;
- borcalanın müflisləşməsi və ya onun maliyyə strukturunun yenidən təşkil edilməsi;
- borcalana təsir göstərən milli və ya yerli iqtisadi şəraitin dəyişməsi nəticəsində onun ödəniş statusunda mənfi dəyişikliklərin baş verməsi; və ya
- girovun dəyərinin bazar şərtlərinin pisləşməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi.

Kredit zərərinin məcmu şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri kredit riski üzrə oxşar xüsusiyyətlərə görə qruplaşdırılmışdır. Həmin xüsusiyyətlər qiymətləndirilən aktivlərin müqavilə şərtlərinə əsasən borcalanların ödəmə qabiliyyətini təsdiqləmişdir ki, bu da belə aktivlərlə bağlı gələcək pul vəsaitlərinin təxmin edilməsi üçün uyğun olmuşdur.

26 1 yanvar 2018-ci il tarixindən əvvəlki dövrlərə tətbiq edilən uçot siyasəti (davamı)

Kredit zərəri məcmu şəkildə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri qrupundakı pul vəsaitlərinin gələcək hərəkəti, həmin aktivlərlə bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə, keçmişdə baş vermiş zərər halları nəticəsində yaranacaq vaxtı keçmiş borcların həcminə dair rəhbərlikdə mövcud olan statistikaya və vaxtı keçmiş borcların geri qaytarılması nailiyyətinə əsasən müəyyən edilmişdir. Keçmiş dövrlərə təsir göstərməyən cari şəraitin təsirini əks etdirmək və cari dövrdə mövcud olmayan keçmiş hadisələrin təsirini aradan qaldırmaq məqsədilə, keçmiş illərin statistikasını müşahidə edilə bilən cari məlumatlara əsasən tənzimlənmişdir.

Amortizasiya edilmiş dəyərle əks etdirilən dəyersizləşmiş maliyyə aktivləri ilə bağlı şərtlərə yenidən baxıldıqda və ya bu şərtlər borc alanın və ya emitentin maliyyə vəziyyətindəki çətinliklərə görə dəyişdikdə, dəyersizləşmə şərtlərin dəyişməsindən əvvəlki effektiv faiz dərəcəsinə əsasən ölçülmüşdür. Şərtlərə yenidən baxılmış aktivin tanınmasının dayandırılması zamanı risk və faydalar əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdikdə, yeni aktiv ədalətli dəyərle tanınmışdır. Bu, adətən ilkin və yeni gözlənilən nağd pul axınlarının cari dəyərləri arasındakı fərq əhəmiyyətli olduqda müşahidə olunmuşdur.

Aktivin balans dəyərini effektiv faiz dərəcəsi ilə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinə (kreditlər üzrə baş verməmiş gələcək zərərlər istisna olmaqla) bərabərləşdirmək üçün aktivlər üçün dəyersizləşmə üzrə zərərlər ehtiyat hesablarında qeydə alınır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivləri üzrə təxmin edilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinin hesablanması girovun alınması və satılması ilə bağlı məsrəflər çıxılmaqla, girov nəticəsində yaranan bilən (girovun olub-olmaması ehtimal edildikdə) pul vəsaitlərinin hərəkətinə əks etdirir.

Kredit üzrə zərərin məbləği sonrakı dövrdə baş vermiş hadisəyə görə azaldıqda və həmin azalma obyektiv olaraq zərərin qeydə alınmasından sonra baş vermiş hadisəyə (məsələn, borc alanın kredit reytinginin artması kimi) aid edildikdə əvvəl qeydə alınmış dəyersizləşmə zərəri il üzrə mənfəət və ya zərər hesabına yaradılmış ehtiyata düzəliş etməklə qaytarılmışdır.

Aktivlər qaytarıla bilmədikdə, onlar aktivin və ya onun hissəsinin bərpa olunması üçün bütün zəruri prosedurların tamamlanmasından və zərərin məbləğinin müəyyən edilməsindən sonra müvafiq zərər ehtiyatından silinmişdir. Əvvəllər silinmiş məbləğlərin qaytarılması il üzrə mənfəət və ya zərərde dəyersizləşmə üzrə zərərin azaldılması kimi uçota alınmışdır.

“Repo” və “əks-repo” razılaşmaları. Qiymətli kağızların satılması və geri alınması razılaşmaları (“REPO” razılaşmaları) təminatlı maliyyələşdirmə əməliyyatları kimi əks etdirilir. “REPO” razılaşmaları əsasında satılmış qiymətli kağızlar maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilir. Qiymətli kağızları alan tərəf müqavilə şərtlərindən və ya qəbul edilmiş təcrübədən irəli gələrək həmin qiymətli kağızların satılması və ya yenidən girov qoyulması hüququna malik olduqda, “REPO” razılaşmaları əsasında girov qoyulan qiymətli kağızlar kimi yenidən təsnif edilir. Müvafiq öhdəliklər kredit təşkilatlarına və ya müştərilərə ödəniləcək vəsaitlərin tərkibində təqdim olunur. Geri satılma (“əks-REPO”) razılaşmaları əsasında alınmış qiymətli kağızlar əhəmiyyətli olanda maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca hesab və ya şəraitdən asılı olaraq pul vəsaitləri və ya pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və müştərilərə verilmiş kreditlər kimi əks etdirilir. Satış qiyməti ilə geri alış qiyməti arasında fərq faiz hesab olunur və effektiv gəlirlilik metodundan istifadə etməklə “REPO” razılaşmalarının müddəti ərzində hesablanır.

Tərəfdaşlara verilmiş qiymətli kağızlar maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda saxlanılır. Borc götürülmüş qiymətli kağızlar maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin qiymətli kağızlar üçüncü tərəflərə satılanda alış və satış mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda ticarət qiymətli kağızlarından zərərləri çıxmaqla gəlirlərin tərkibində əks etdirilir. Onların qaytarılması öhdəliyi ədalətli dəyərle ticarət öhdəliyi kimi əks etdirilir.